

Smernice OECD pre nadnárodné spoločnosti

VYDANIE 2011

**Smernice OECD
pre nadnárodné
spoločnosti
Vydanie 2011**

Tento materiál je vydaný na zodpovednosť generálneho tajomníka OECD. Názory vyjadrené v tomto dokumente a použité argumenty nemusia vyjadrovať oficiálne názory OECD alebo vlád jej členských krajín.

Pri citovaní tejto publikácie, prosím, uvádzajte:

OECD (2011), *Smernice OECD pre nadnárodné spoločnosti*, OECD Publishing.

<http://dx.doi.org/10.1787/9789264115415-en>

ISBN 978-92-64-11528-6 (tlač)

ISBN 978-92-64-11541-5 (PDF)

Korigendá k publikáciám OECD sú k dispozícii na stránke: www.oecd.org/publishing/corrigenda.

© OECD 2011

Materiály OECD môžete kopírovať, sťahovať alebo tlačiť pre vlastné použitie, a do svojich dokumentov, prezentácií, blogov, webových stránok a vyučovacích materiálov môžete zahrnúť časti publikácií, databáz a multimediálnych produktov OECD, ak náležitým spôsobom uvediete OECD ako zdroj a vlastníka autorských práv. Všetky žiadosti o verejné alebo komerčné použitie a práva na preklad zašlite na adresu rights@oecd.org. Žiadosti o povolenie kopírovať časti tohto materiálu na verejné alebo komerčné použitie zašlite priamo centru pre udeľovanie povolení ohľadne autorských práv (Copyright Clearance Center - CCC) na adresu info@copyright.com alebo centru Centre français d'exploitation du droit de copie (CFC) na adresu contact@cfcopies.com.

Predslov

Smernice OECD pre nadnárodné spoločnosti predstavujú odporúčania vlád pre nadnárodné spoločnosti pôsobiace v príslušných krajinách alebo z nich. Predstavujú nezáväznú zásady a normy pre zodpovedné podnikanie v globálnom kontexte v súlade s platnými zákonmi a medzinárodne uznávanými normami. Tieto *Smernice* sú jediným multilaterálne dohodnutým a komplexným kódexom zodpovedného podnikania, ktoré sa vlády zaviazali podporovať.

Odporúčania týchto *Smerníc* vyjadrujú spoločné hodnoty vlád krajín, z ktorých pochádza veľká časť priamych medzinárodných investícií a v ktorých sídli mnohé z najväčších nadnárodných spoločností. Cieľom týchto *Smerníc* je podporovať pozitívne prispievanie spoločností k hospodárskemu, environmentálnemu a spoločenskému pokroku na celom svete.

Tieto *Smernice* podporuje jedinečný implementačný mechanizmus národných kontaktných miest (NKM), ktoré zriadili orgány príslušných vlád na podporu a zavádzanie týchto *Smerníc*. NKM pomáhajú spoločnostiam a zainteresovaným osobám prijať náležité opatrenia na ďalšie zavádzanie týchto *Smerníc*. Takisto poskytujú platformu pre mediáciu a zmierenie na vyriešenie praktických problémov, ktoré sa môžu objaviť.

Dňa 4 mája 2010 začali vlády 42 členských a nečlenských krajín OECD, ktoré sa riadia Vyhlásením OECD o medzinárodných investíciách a nadnárodných spoločnostiach a súvisiacim Rozhodnutím, pracovať na aktualizovaní *Smerníc*, aby odrážali zmeny v podmienkach pre medzinárodné investície a nadnárodné spoločnosti od ich poslednej revízie z roku 2000. Cieľom schválených zmien bolo zaistiť, aby *Smernice* naďalej plnili úlohu hlavného medzinárodného nástroja na podporu zodpovedného podnikania.

Aktualizované *Smernice* a súvisiace Rozhodnutie prijalo 42 príslušných vlád dňa 25. mája 2011 na Stretnutí ministrov pri príležitosti 50. výročia vzniku OECD.

V *Smerniciach* sa vykonali nasledujúce zmeny:

- pridala sa nová kapitola o ľudských právach, ktorá je v súlade s Hlavnými zásadami v oblasti podnikania a ľudských práv: zavedenie rámca OSN „Chrániť, rešpektovať a naprávať“.

- Nový a komplexný prístup k povinnej starostlivosti a zodpovednému riadeniu dodávateľského reťazca, ktorý predstavuje značný pokrok v porovnaní s predchádzajúcimi prístupmi.
- Dôležité zmeny v mnohých špecializovaných kapitolách, ako napríklad v kapitole Pracovnoprávne a priemyselné vzťahy, Boj proti podplácaniu, žiadosti o úplatok a vymáhanie úplatku, Životné prostredie, Zájmy spotrebiteľov, Zverejňovanie a Zdaňovanie.
- Jasnejšie a silnejšie procesné poradenstvo zamerané na posilnenie úloh NKM, zlepšenie ich produktivity a podporu funkčnej rovnocennosti.
- Proaktívna implementačná agenda na pomoc spoločnostiam pri plnení si ich úloh aj keď vzniknú nové výzvy.

Príslušné vlády aktualizovali *Smernice*, čoho súčasťou boli aj intenzívne konzultácie so širokou škálou zainteresovaných osôb a partnerov. Všetky krajiny G20, ktoré nie sú príslušnými krajinami, boli tiež prizvané na rovnakom základe a významne prispeli rovnako ako účastníci regionálnych konzultácií v Ázii, Afrike, Latinskej Amerike a na Strednom východe a v severnej Afrike. Poradný výbor pre obchod priemysel pri OECD, Poradný výbor odborových zväzov pri OECD a OECD Watch prezentovali pohľady obchodných, zamestnaneckých a mimovládnych organizácií prostredníctvom pravidelných konzultačných stretnutí a ich aktívnej účasti v poradnej skupine predsedu pracovnej skupiny zodpovednej za aktualizáciu *Smerníc*. Osobitný predstaviteľ generálneho tajomníka OSN pre obchod a ľudské práva, profesor John Ruggie, Medzinárodná organizácia práce a iné medzinárodné organizácie tiež významne prispeli k aktualizácii.

Výbory OECD pre konkurencieschopnosť, spotrebiteľskú politiku, podnikové riadenie, zamestnanosť, pracovné a sociálne záležitosti, environmentálnu politiku, fiškálne záležitosti a Pracovná skupina pre podplácanie zahraničných verejných činiteľov v medzinárodných obchodných transakciách prispeli k revízii príslušných špecializovaných kapitol *Smerníc*.

Prácu na Aktualizácii podporili Investičné oddelenie ako sekretariát Investičného výboru OECD v úzkej spolupráci s Právnym riaditeľstvom, Centrom pre daňovú politiku a správu, Oddelením boja proti korupcii, Oddelením pre hospodársku súťaž, Oddelením podnikových záležitostí, Oddelením pre analýzu a politiku zamestnanosti, Oddelením životného prostredia a ekonomickej integrácie a Oddelením informácií, komunikácie a spotrebiteľskej politiky.

Obsah

Vyhlasenie o medzinárodných investíciách a nadnárodných spoločnostiach 7

Časť č. I

Smernice OECD pre nadnárodné spoločnosti Odporúčania pre zodpovedné podnikanie v globálnom kontexte

Predslov	13
I. Pojmy a zásady	17
II. Všeobecné politiky	19
III. Zverejnenie	27
IV. Ľudské práva	31
V. Zamestnanosť a vzťahy v rámci odvetvia	35
VI. Životné prostredie	42
VII. Boj proti podplácaniu, žiadosti o úplatok a vymáhaniu úplatku	47
VIII. Záujmy spotrebiteľov	51
IX. Veda a technika	55
X. Konkurencia	57
XI. Zdaňovanie	60

Časť č. II

Vykonávacie postupy Smerníc OECD pre nadnárodné spoločnosti

Zmena a doplnenie Rozhodnutia Rady o Smerniciach OECD pre nadnárodné spoločnosti	67
I. Národné kontaktné miesta	68
II. Investičný výbor	68
III. Revízia rozhodnutia	69
Procesné poradenstvo	71
I. Národné kontaktné miesta	71
II. Investičný výbor	74
Komentár k Vykonávacím postupom	77
I. Komentár k procesnému poradenstvu pre NKM	78
II. Komentár k procesnému poradenstvu pre Investičný výbor	88

VYHLÁSENIE O NADNÁRODNÝCH INVESTÍCIÁCH A NADNÁRODNÝCH SPOLOČNOSTIACH

25. máj 2011

PRÍSLUŠNÉ VLÁDY¹

BERÚC NA ZRETEL:

- Hlavný význam medzinárodných investícií pre svetovú ekonomiku a ich významné príspevok k rozvoju ich krajín;
- Dôležitú úlohu, ktorú zohrávajú nadnárodné spoločnosti v tomto investičnom procese;
- Skutočnosť, že medzinárodná spolupráca môže zlepšiť investičnú klímu pre zahraničné investovanie, podporiť pozitívny príspevok nadnárodných spoločností k ekonomickému, sociálnemu a environmentálnemu pokroku a minimalizovať a vyriešiť problémy, ktoré môžu nastať v súvislosti s ich činnosťou;
- Fakt, že sú výhody medzinárodnej spolupráce ešte lepšie vďaka riešeniu tém týkajúcich sa medzinárodných investícií a nadnárodných spoločností prostredníctvom vyváženého rámca vzájomne súvisiacich nástrojov;

1. K 25. máju 2011 sú pojmom „príslušné vlády“ označované vlády všetkých členských krajín OECD ako aj vlády Argentíny, Brazílie, Egypta, Lotyšska, Litvy, Maroka, Peru a Rumunska. Európske spoločenstvo bolo vyzvané k tomu, aby sa stotožnilo s časťou týkajúcou sa národného zaobchádzania v oblastiach, ktoré spadajú do jeho kompetencií.

TÝMTO VYHLASUJÚ:

Smernice pre nadnárodné spoločnosti	I.	Že budú spoločne odporúčať nadnárodným spoločnostiam, ktoré pôsobia na ich území alebo z ich územia, aby sa riadili smernicami uvedenými v Prílohe č. 1
tohto vyhlásenia ² s prihliadnutím na úvahy a dorozumenia, ktoré sú uvedené v predslove a tvoria ich neoddeliteľnú súčasť“;
Národné zaobchádzanie	II.	1. Že príslušné vlády by mali v súlade so svojou potrebou udržiavať verejný poriadok, chrániť svoje základné bezpečnostné záujmy a plniť si svoje záväzky týkajúce sa medzinárodného mieru a bezpečnosti, zabezpečiť spoločnostiam, ktoré vykonávajú svoju činnosť na ich území a ktoré priamo či nepriamo vlastnia alebo riadia občania krajiny inej príslušnej vlády (ďalej len „Spoločnosti riadené zahraničnými osobami“), zaobchádzanie podľa ich zákonov, nariadení a administratívnych postupov, ktoré sú v súlade s medzinárodným právom a nie je menej výhodné ako zaobchádzanie s domácimi spoločnosťami v podobných situáciách (ďalej len „Národné zaobchádzanie“); 2. Že príslušné vlády zväžia uplatňovanie princípov „Národného zaobchádzania“ aj vo vzťahu k iným krajinám než ku krajinám príslušných vlád; 3. Že sa príslušné vlády budú usilovať o to, aby aj ich nižšie územné celky uplatňovali princípy „Národného zaobchádzania“; 4. Že sa toto vyhlásenie nezaobera právom príslušných vlád regulovať vstup zahraničných investícií alebo podmienky vytvárania zahraničných spoločností;

2. Text *Smerníc pre nadnárodné spoločnosti* je reprodukovany v časti č. I tejto publikácie.

Protichodné požiadavky	III.	Že budú spolupracovať, aby neuložili protichodné požiadavky na nadnárodné spoločnosti alebo aby minimalizovali uloženie takýchto požiadaviek a že zohľadnia všeobecné úvahy a praktické prístupy uvedené v Prílohe č. 2 tohto vyhlásenia ³ .
Stimuly a prekážky pre medzinárodné investície	IV. 1.	Že uznávajú potrebu posilniť svoju spoluprácu v oblasti priamych medzinárodných investícií;
	2.	Že uznávajú potrebu patrične uznať dôležitosť záujmov príslušných vlád ovplyvnených špecifickými zákonmi, nariadeniami a správnyimi postupmi v tejto oblasti (ďalej len „opatrenia“), ktoré predstavujú oficiálne stimuly a prekážky pre priame zahraničné investície;
	3.	Že sa príslušné vlády vynasnažia urobiť tieto opatrenia čo najviac transparentné, aby bolo možné zistiť ich účel a dôležitosť a aby mohli byť informácie o nich ihneď dostupné;
Konzultačné postupy	V.	Že sú pripravené na vzájomné konzultácie týkajúce sa vyššie uvedených záležitostí v súlade s príslušnými Rozhodnutiami Rady;
Prehodnotenie	VI.	Že budú pravidelne prehodnocovať vyššie uvedené záležitosti s cieľom zvýšiť efektívnosť medzinárodnej hospodárskej spolupráce medzi príslušnými vládami v oblasti medzinárodných investícií a nadnárodných spoločností.

3. Znenie Všeobecných úvah a Praktických prístupov ohľadne Protichodných požiadaviek kladených na nadnárodné spoločnosti je dostupné na webovej stránke OECD www.oecd.org/daf/investment.

Časť č. I

Smernice OECD pre nadnárodné spoločnosti

Odporúčania pre zodpovedné podnikanie v globálnom kontexte

Text a komentár

Poznámka sekretariátu: Komentáre k *Smerniciam OECD pre nadnárodné spoločnosti* prijal Investičný výbor na rozšírenom zasadnutí, na ktorom sa zúčastnilo aj osem nečlenských príslušníkov,* ktoré sa riadia *Vyhlásením o medzinárodných investíciách a nadnárodných spoločnostiach*, s cieľom informovať a vysvetliť text *Smerníc OECD pre nadnárodné spoločnosti* a Rozhodnutia Rady o *Smerniciach OECD pre nadnárodné spoločnosti*. Nie sú súčasťou *Vyhlásenia o medzinárodných investíciách a nadnárodných spoločnostiach* ani Rozhodnutia Rady o *Smerniciach OECD pre nadnárodné spoločnosti*.

V tejto publikácii sa komentáre nachádzajú vždy po kapitole, ktorej sa týkajú, a sú očíslované postupne od 1 do 106.

* Argentína, Brazília, Egypt, Lotyšsko, Litva, Maroko, Peru a Rumunsko.

Predslov

1. *Smernice OECD pre nadnárodné spoločnosti (smernice)* sú odporúčania vlád pre nadnárodné spoločnosti. Ich cieľom je zabezpečiť, aby bola činnosť týchto spoločností v súlade s vládnymi politikami, posilniť vzájomnú dôveru medzi spoločnosťami a prostredím, v ktorom pôsobia, pomôcť zlepšiť podmienky pre zahraničné investície a zvýšiť prínos nadnárodných spoločností k trvalo udržateľnému rozvoju. Tieto *smernice* sú súčasťou *Vyhlásenia OECD o medzinárodných investíciách a nadnárodných spoločnostiach*, ktorého iné prvky sa tiež zaoberajú národným zaobchádzaním, protichodnými požiadavkami kladenými na spoločnosti ako aj stimulmi a prekážkami pre medzinárodné investície. Tieto *smernice* obsahujú dobrovoľné princípy a normy pre zodpovedné podnikanie v súlade s príslušnými zákonmi a medzinárodne uznávanými normami. Krajiny, ktoré sa riadia týmito *smernicami*, sa ich však zaväzujú ich zavádzať v súlade s *Rozhodnutím Rady OECD o Smerniciach OECD pre nadnárodné spoločnosti*. Okrem toho sa na záležitosti, ktoré sú témou týchto *smerníc*, môže vzťahovať aj národné právo a medzinárodné záväzky.
2. Medzinárodný obchod prešiel rozsiahlymi štrukturálnymi zmenami a cieľom týchto *smerníc* je zohľadniť tieto zmeny. V súvislosti s rastom služieb a odvetví náročných na znalosti a rozmachom internetového hospodárstva hrajú spoločnosti zamerané na služby a technológiu čoraz dôležitejšiu úlohu na medzinárodných trhoch. Veľké spoločnosti majú stále najväčší podiel v medzinárodných investíciách a trendom sú veľké medzinárodné fúzie. Zároveň tiež vzrástol objem zahraničných investícií malých a stredne veľkých podnikov a tieto spoločnosti teraz hrajú významnú úlohu na medzinárodnej scéne. Nadnárodné spoločnosti rovnako ako domáce spoločnosti v súčasnosti zahŕňajú širšiu škálu obchodných dojednaní a rôznych organizačných foriem. Strategické aliancie a užšie vzťahy s dodávateľmi a zhotoviteľmi postupne odstraňujú hranice spoločností.

3. Rýchly vývoj štruktúry nadnárodných spoločností sa takisto odzrkadľuje v ich pôsobení v rozvojovom svete, kde došlo k rapídному nárastu priamych zahraničných investícií. V rozvojových krajinách sa nadnárodné spoločnosti diverzifikovali okrem primárnej výroby a ťažobného priemyslu aj do priemyselnej výroby, montáže, rozvoja domáceho trhu a služieb. Ďalším kľúčovým prvkom rozvoja je vznik nadnárodných spoločností so sídlom v rozvojových krajinách, ktoré sú hlavnými medzinárodnými investormi.
4. Aktivity nadnárodných spoločností, realizované prostredníctvom medzinárodného obchodu a investícií, posilnili a prehĺbili väzby, ktoré spájajú krajiny a regióny sveta. Tieto činnosti sú veľmi prospešné pre domáce aj hostiteľské krajiny, pričom tento prospech vzniká vtedy, keď nadnárodné spoločnosti za konkurencieschopné ceny dodávajú výrobky a služby, ktoré si chcú spotrebiteľia kúpiť, a ak poskytovateľom kapitálu zabezpečia primeranú návratnosť. Ich obchodné a investičné aktivity prispievajú k efektívnemu využívaniu kapitálu, technológie, ľudských a prírodných zdrojov. Uľahčujú transfer technológií medzi jednotlivými regiónmi sveta a rozvoj technológií, ktorý odráža miestne podmienky. Prostredníctvom formálnych školení a praktického výcviku tieto spoločnosti tiež podporujú rozvoj ľudského kapitálu a vytváranie pracovných príležitostí v hostiteľských krajinách.
5. Charakter, rozsah a rýchlosť ekonomických zmien predstavujú nové strategické výzvy pre spoločnosti a zainteresované osoby. Nadnárodné spoločnosti majú možnosť zavádzať osvedčené postupy na dosiahnutie trvalo udržateľného rozvoja, ktorých účelom je zabezpečiť súlad medzi ekonomickými, environmentálnymi a sociálnymi cieľmi. Schopnosť nadnárodných spoločností podporovať trvalo udržateľný rozvoj sa značne zvyšuje vtedy, ak sa obchodné a investičné činnosti vykonávajú na otvorených, konkurenčných a vhodne regulovaných trhoch.
6. Už mnoho nadnárodných spoločností dokázalo, že dodržiavanie vysokých štandardov v podnikaní môže zvýšiť rast. Dnešné konkurenčné tlaky sú intenzívne a nadnárodné spoločnosti čelia rôznym právnym, sociálnym a regulačným nastaveniam. Z tohto pohľadu môžu byť niektoré spoločnosti v pokušení zanedbať náležité zásady a normy správania sa za účelom získania neoprávnenej konkurenčnej výhody. Takéto praktiky niekoľkých spoločností však môžu spochybníť reputáciu mnohých iných a môžu viesť k obavám verejnosti.
7. Mnoho spoločností zareagovalo na tieto verejné obavy vytvorením interných programov a systémov vedenia a riadenia, ktoré zdôrazňujú ich snahu o dobré občianstvo, uplatňovanie osvedčených postupov, dobré podnikateľské správanie a dobré správanie sa zamestnancov. Niektoré z nich

využívajú konzultácie, audítorské a certifikačné služby, čím pomáhajú nazhromaždiť odborné znalosti v tejto oblasti. Spoločnosti tiež podporovali sociálny dialóg o tom, čo predstavuje zodpovedné podnikanie, a spolupracovali so zainteresovanými osobami, tiež v súvislosti s iniciatívami, do ktorých je zapojených viacero zainteresovaných osôb, aby vytvorili poradenstvo pre zodpovedné podnikanie. Tieto *smernice* objasňujú spoločné očakávania vlád, ktoré sa nimi riadia, ohľadne podnikania, a súčasne slúžia ako referenčný materiál pre spoločnosti a iné zainteresované osoby. *Smernice* tým teda dopĺňajú a posilňujú snahy súkromných spoločností o definovanie a uplatňovanie zodpovedného podnikateľa.

8. Vlády spolupracujú jednak medzi sebou ako aj s inými inštitúciami, aby posilnili medzinárodný právny a politický rámec, v ktorom sa uskutočňujú obchodné činnosti. Začiatok tohto procesu siaha do činnosti Medzinárodnej organizácie práce (MOP) na začiatku dvadsiateho storočia. Ďalšou významnou udalosťou bolo prijatie Všeobecnej deklarácie ľudských práv Organizáciou OSN v roku 1948. Následne sa vytvorilo množstvo noriem relevantných pre mnohé oblasti zodpovedného podnikania a tento proces pokračuje dodnes. OECD k tomuto procesu významne prispela vytvorením noriem pre také oblasti ako je životné prostredie, boj proti korupcii, záujmy spotrebiteľov, podnikové riadenie a zdaňovanie.
9. Spoločným cieľom vlád, ktoré sa riadia týmito *smernicami*, je podporiť pozitívne prispenie nadnárodných spoločností k ekonomickému, environmentálnemu a spoločenskému pokroku a k minimalizácii problémov, ktoré môžu spôsobiť ich rôzne obchodné činnosti. Pri práci na dosiahnutí tohto cieľa vlády spolupracujú s mnohými spoločnosťami, odborovými zväzmi a inými mimovládnyimi organizáciami, ktoré sa snažia o dosiahnutie toho istého cieľa vlastnými spôsobmi. Vlády môžu pomôcť tým, že poskytnú účinné rámce domácich politických opatrení, ktoré zahŕňajú stabilnú makroekonomickú politiku, nediskriminačný prístup k spoločnostiam, vhodnú reguláciu a obozretný dohľad, nestranný systém súdov a vymožiteľnosti práva, ako aj účinnú a poctivú verejnú správu. Vlády taktiež môžu pomôcť udržaním a podporou vhodných štandardov a politík, ktorými podporia trvalo udržateľný rozvoj, a vykonávaním neustálych reforiem, ktorými zabezpečia, že aktivita verejného sektora bude efektívna a účinná. Vlády, ktoré sa riadia týmito *smernicami*, sa snažia neustále zlepšovať domáce a medzinárodné politické opatrenia s cieľom zlepšiť blahobyt a životnú úroveň všetkých obyvateľov.

I. Pojmy a zásady

1. Tieto *smernice* predstavujú spoločné odporúčaniami vlád pre nadnárodné spoločnosti. Uvádzajú zásady a štandardy osvedčených postupov, ktoré sú v súlade s platnými zákonmi a medzinárodne uznávanými štandardmi. Spoločnosti sa môžu dobrovoľne riadiť týmito *smernicami*, ich dodržiavanie však nie je právne vymáhateľné. Okrem toho sa niektoré záležitosti, ktoré sú témou týchto *smerníc*, môžu riadiť aj národným právom alebo medzinárodnými záväzkami.
2. Spoločnosti sa však v prvom rade musia riadiť národnými zákonmi. Tieto *smernice* nie sú náhradou národného práva a nariadení a ani im nie sú nadradené. Hoci tieto *smernice* mnohokrát presahujú zákon, nemali by a nemajú do viesť spoločnosť do situácie, kedy čelí protichodným požiadavkám. V krajinách, kde sú ale národné zákony a nariadenia v protiklade so zásadami a štandardmi týchto *smerníc*, by sa mali spoločnosti snažiť hľadať spôsob, ako čo najviac rešpektovať takéto zásady a štandardy a zároveň neporušovať národné právo.
3. Keďže sa prevádzky nadnárodných spoločností nachádzajú na celom svete, medzinárodná spolupráca v tejto oblasti by takisto mala obsiahnuť všetky krajiny. Vlády, ktoré sa riadia týmito *smernicami*, podporujú spoločnosti pôsobiace na ich území v tom, aby sa riadili týmito *smernicami* bez ohľadu na sídlo ich prevádzky, no pri tom sa musia zohľadniť konkrétne okolnosti každej hostiteľskej krajiny.
4. Na účely týchto *smerníc* sa nevyžaduje presná definícia nadnárodných spoločností. Pôsobia vo všetkých sektoroch hospodárstva. Zvyčajne zahŕňajú spoločnosti alebo iné subjekty zriadené vo viac než jednej krajine a prepojené tak, že môžu svoju činnosť koordinovať rôznymi spôsobmi. Zatiaľ čo jeden alebo viacero týchto subjektov môže byť schopných značne ovplyvniť činnosti ostatných subjektov, stupeň ich samostatnosti v rámci spoločnosti sa môže v jednotlivých nadnárodných spoločnostiach značne líšiť. Tieto spoločnosti môžu byť súkromné, štátne alebo môže ísť o zmiešanú formu vlastníctva. Tieto *smernice* sú určené všetkým subjektom v nadnárodnej spoločnosti (materská spoločnosť resp. miestne subjekty). Podľa skutočného rozdelenia zodpovednosti medzi takýmito

subjektmi sa očakáva, že jednotlivé subjekty budú spolupracovať a vzájomne si pomáhať pri dodržiavaní týchto *smerníc*.

5. Cieľom týchto *smerníc* nie je zaviesť rozdielny prístup k nadnárodným a národným spoločnostiam. Tieto *smernice* vyjadrujú osvedčené postupy pre všetkých. Na nadnárodné a národné spoločnosti sa vzťahujú rovnaké očakávania týkajúce sa ich správania, pričom tieto *smernice* sa vzťahujú na oba typy spoločností rovnako.
6. Vlády chcú podporiť maximálne možné dodržiavanie týchto *smerníc*. Aj keď je zrejmé, že malé a stredne veľké podniky nemusia mať tie isté kapacity ako veľké spoločnosti, vlády, ktoré sa riadia týmito *smernicami* ich podporujú v tom, aby sa čo najviac pridržovali odporúčaní týchto *smerníc*.
7. Vlády, ktoré sa riadia týmito *smernicami*, by ich nemali využívať na ochranné účely ani spôsobom, ktorým by sa spochybnila komparatívna výhoda akejkolvek krajiny, do ktorej nadnárodné spoločnosti investujú
8. Vlády majú právo stanoviť podmienky, za ktorých budú nadnárodné spoločnosti pôsobiť v ich jurisdikcii, v súlade s medzinárodným právom. Subjekty nadnárodných spoločností sa musia riadiť zákonmi platnými v krajinách, kde vykonávajú svoju obchodnú činnosť. Ak sa na nadnárodné spoločnosti vzťahujú protichodné požiadavky krajín, ktoré sa riadia týmito *smernicami*, alebo tretích krajín, mali by dané vlády v dobrej viere spolupracovať s cieľom vyriešiť problémy, ktoré by mohli vzniknúť.
9. Vlády, ktoré sa riadia týmito *smernicami*, ich vytvorili s dorozumením toho, že si budú plniť svoje povinnosti zaobchádzať so spoločnosťami rovnako v súlade s medzinárodným právom a ich zmluvnými záväzkami.
10. Využívanie vhodného mechanizmu na riešenie medzinárodných sporov vrátane arbitráže je vhodným prostriedkom na uľahčenie riešenia právnych problémov, vyvstávajúcich medzi nadnárodnou spoločnosťou a vládou hostiteľskej krajiny.
11. Vlády, ktoré sa riadia týmito *smernicami*, ich zavedú a budú podporovať ich používanie. Založia národné kontaktné miesta, ktoré budú propagovať tieto *smernice* a budú fungovať ako diskusné fórum pre všetky témy týkajúce sa týchto *smerníc*. Vlády, ktoré sa riadia týmito *smernicami*, sa taktiež budú zúčastňovať príslušných postupov prehodnocovania a konzultácií, aby vyriešili otázky týkajúce sa výkladu týchto *smerníc* v meniacom sa svete.

II. Všeobecné pravidlá

Nadnárodné spoločnosti by mali plne zohľadniť pravidlá existujúce v krajinách, v ktorých pôsobia, a vziať do úvahy pohľad ostatných zainteresovaných osôb. Z tohto hľadiska:

A. by spoločnosti mali:

1. Prispievať k ekonomickému, environmentálnemu a spoločenskému pokroku s cieľom dosiahnuť trvalo udržateľný rozvoj.
2. Rešpektovať medzinárodne uznávané ľudské práva tých, ktorých ovplyvňuje ich činnosť.
3. Podporovať tvorbu miestnych kapacít prostredníctvom úzkej spolupráce s miestnou komunitou vrátane obchodných záujmov a tiež rozvíjať činnosti spoločnosti na domácom a zahraničnom trhu v súlade s potrebou vhodných obchodných postupov.
4. Podporovať vytváranie ľudského kapitálu, najmä vytváraním pracovných príležitostí a podporou školení pre zamestnancov.
5. Vyvarovať sa vyhľadávania alebo akceptovania výnimiek neuvedených v zákonom alebo regulačnom rámci týkajúcich sa ľudských práv, environmentálnych, zdravotných, bezpečnostných, pracovných, daňových, finančných motívov alebo iných záležitostí.
6. Podporovať a vyznávať zásady dobrého podnikového riadenia a vytvoriť a uplatňovať osvedčené postupy podnikového riadenia aj v celých skupinách spoločností.
7. Vytvárať a uplatňovať účinné postupy sebaregulácie a systémy riadenia, ktoré podporujú vzťah vzájomnej dôvery medzi spoločnosťami a prostredím, v ktorom pôsobia.
8. Podporovať to, aby si zamestnanci nadnárodných spoločností uvedomovali a dodržiavali podnikové pravidlá prostredníctvom ich vhodného rozširovania ako aj pomocou školiacich programov.

9. Vyvarovať sa diskriminačných alebo disciplinárnych opatrení proti zamestnancom, ktorí s dobrým úmyslom vedeniu prípadne kompetentným verejným orgánom nahlásia praktiky porušujúce zákon, tieto *smernice* alebo pravidiel spoločnosti.
10. Vykonávať náležitú odbornú starostlivosť súvisiacu s rizikom, napríklad jej začlenením do svojich podnikových systémov riadenia rizík, hľadať, zabraňovať a zmierniť skutočné a potenciálne negatívne vplyvy opísané v odsekoch 11 a 12 a zodpovedať za to, ako sa tieto vplyvy riešia. Povaha a rozsah tejto náležitej odbornej starostlivosti závisia od okolností konkrétnej situácie.
11. Vlastnou činnosťou sa vyhýbať spôsobeniu alebo prispeniu k negatívnym vplyvom v otázkach, na ktoré sú zamerané tieto *smernice*, a riešiť takéto vplyvy vždy vtedy, keď sa objavia.
12. Snažiť sa zabrániť alebo zmierniť negatívny vplyv, ak k nemu neprispeli, no je priamo spojený s ich prevádzkou, produktmi alebo službami obchodným vzťahom. Účelom nie je preniesť zodpovednosť zo subjektu spôsobujúceho negatívny vplyv na spoločnosť, s ktorým má tento subjekt obchodný vzťah.
13. Okrem riešenia negatívnych vplyvov v oblastiach, ktorým sa venujú tieto *smernice*, v príslušných prípadoch podporiť obchodných partnerov, vrátane dodávateľov a poddodávateľov v tom, aby uplatňovali zásady zodpovedného podnikania, ktoré sú v súlade s týmito *smernicami*.
14. Spolupracovať s príslušnými zainteresovanými osobami s cieľom poskytnúť účelné príležitosti pre zohľadnenie ich názorov v súvislosti s plánovaním a rozhodovaním sa pre projekty alebo iné činnosti, ktoré môžu mať značný vplyv na miestne spoločenstvá.
15. Neangažovať sa nenáležite do miestnych politických činností.

B. Spoločnosti by mali:

1. Spôsobom vhodným v ich situácii podporovať snahy o spoluprácu v náležitých fórach s cieľom propagovať „internetovú slobodu“ rešpektovaním slobody prejavu, zhromažďovania a združovania sa na internete.
2. Zapájať sa resp., kde je to vhodné, podporovať súkromné iniciatívy alebo iniciatívy s viacerými zainteresovanými osobami ako aj sociálny dialóg o zodpovednom riadení dodávateľského reťazca a pri tom zaistiť, že tieto iniciatívy náležite zohľadnia ich sociálne a ekonomické vplyvy na rozvojové krajiny a existujúce medzinárodné uznávané normy.

Komentár k „Všeobecným pravidlám“

1. Kapitola „Všeobecné pravidlá“ týchto *smerníc* ako prvá obsahuje špeciálne odporúčania pre spoločnosti. Je dôležitá pre udanie tónu a vytvorenie spoločných základných zásad pre špeciálne odporúčania uvedené v nasledujúcich kapitolách.
2. Spoločnosti by mali spolupracovať s vládami pri vytváraní a zavádzaní pravidiel a zákonov. Zohľadnenie názorov iných zainteresovaných osôb v spoločnosti, do ktorej patrí miestne spoločenstvo ako aj obchodné záujmy, môže obohatiť tento proces. Tiež sa uznáva, že vlády by mali jednať so spoločnosťami transparentne a s obchodnými spoločnosťami by mali hovoriť o tých istých záležitostiach. Spoločnosti by sa mali považovať za partnerov vlády pri vytváraní a používaní dobrovoľných a regulačných prístupov (ktorých prvkom sú aj tieto *smernice*) k pravidlám, ktoré ich ovplyvňujú.
3. Nemal by existovať žiaden rozpor medzi činnosťou nadnárodných spoločností a trvalo udržateľným rozvojom a tieto *smernice* majú podporiť komplementárnosť z tohto hľadiska. Spojenie medzi hospodárskym, sociálnym a environmentálnym pokrokom je kľúčovým prostriedkom na podporenie cieľa trvalo udržateľného rozvoja.⁴
4. Kapitola IV sa zaoberá všeobecným odporúčaním o ľudských právach v odseku A.2.
5. Tieto *smernice* tiež uznávajú a podporujú potenciálne príspevanie nadnárodných spoločností k tvorbe miestnych kapacít v dôsledku ich činnosti v miestnom spoločenstve. Podobne tak odporúčanie o tvorbe ľudského kapitálu explicitne a s pohľadom do budúcnosti uznáva príspevanie k rozvoju jednotlivca, ktoré môžu nadnárodné spoločnosti ponúknuť svojim zamestnancom, a zahŕňa nie len postupy pre prijímanie, no tiež pre školenie a ďalší rozvoj zamestnancov. Tvorba ľudského kapitálu tiež zahŕňa pojem nediskriminácie pri prijímaní a povýšení zamestnancov, celoživotnom vzdelávaní a inom praktickom výcviku.
6. Tieto *smernice* odporúčajú spoločnostiam, aby sa vo všeobecnosti nesnažili zabezpečiť si výnimky neuvedené v zákonnom alebo regulačnom rámci okrem iného v súvislosti s ľudskými právami, environmentálnymi, zdravotnými, bezpečnostnými, pracovnými, daňovými a finančnými motívmi bez porušenia práva spoločnosti vyhladávať zmeny

4. Jedna z najbežnejšie prijatých definícií trvalo udržateľného rozvoja sa nachádza v dokumente Svetovej komisie pre životné prostredie a rozvoj z roku 1987 (Brundtlandská komisia): „Rozvoj, ktorý uspokojuje potreby súčasnosti bez toho, aby bola ohrozená schopnosť budúcich generácií uspokojovať svoje vlastné potreby“.

v zákonom alebo regulačnom rámci. Slová „alebo akceptovania“ tiež zameriavajú pozornosť na úlohu štátu pri ponúkaní týchto výnimiek. Zatiaľ čo tento druh ustanovenia sa tradične zameriava na vlády, je tiež priamo relevantné pre nadnárodné spoločnosti. Je však dôležité upozorniť na to, že existujú prípady, kedy môžu byť z oprávnených dôvodov verejnej politiky špeciálne výnimky zo zákonov alebo iných pravidiel v súlade s týmito zákonmi. Príklady obsahujú kapitoly o pravidlách v oblasti životného prostredia a hospodárskej súťaže.

7. *Smernice* odporúčajú, aby spoločnosti uplatňovali osvedčené postupy podnikového riadenia zo Zásad OECD pre podnikové riadenie. Tieto zásady hovoria o potrebe ochrany a pomoci pri vykonávaní práv zainteresovanej osoby, vrátane spravodlivého zaobchádzania so zainteresovanými osobami. Spoločnosti by mali uznať práva zainteresovaných osôb vytvorené zákonom alebo prostredníctvom vzájomných dohôd a podporovať aktívnu spoluprácu so zainteresovanými osobami pri tvorbe bohatstva, pracovných príležitostí a trvalej udržateľnosti finančne zdravých spoločností.
8. Tieto zásady vyžadujú od vedenia materskej spoločnosti zaistenie strategického vedenia spoločnosti a účinného sledovania riadenia a zodpovednosť voči spoločnosti a voči zainteresovaným osobám a pritom zohľadňovanie záujmov zainteresovaných osôb. Pri vykonávaní týchto povinností musí vedenie zaistiť celistvosť účtovného systému a systému finančného výkazníctva spoločnosti, vrátane nezávislého auditu, príslušných systémov riadenia, najmä riadenia rizík a finančného a prevádzkového riadenia, a dodržiavanie zákona a príslušných noriem.
9. Tieto pravidlá sa rozširujú na celú skupinu, do ktorej spoločnosť patrí, hoci vedenia dcérskych spoločností môžu mať povinnosti podľa zákonov štátu, v ktorom boli založené. Systémy dodržiavania súladu a kontroly by sa mali vždy, keď je to možné, rozširovať aj na tieto dcérske spoločnosti. Okrem toho znamená monitorovanie riadenia neustále prehodnocovanie interných štruktúr s cieľom zaistiť jasné línie zodpovednosti riadenia v celej skupine.
10. Na štátne nadnárodné spoločnosti sa vzťahujú rovnaké odporúčania ako na súkromné nadnárodné spoločnosti, no keď je konečným vlastníkom štát, býva dohľad verejnosti často dôslednejší. *Usmernenia OECD pre obchodnú správu štátnych podnikov* sú užitočnou príručkou špeciálne vyhotovenou pre tieto spoločnosti a odporúčania, ktoré ponúkajú, by mohli značne zlepšiť ich riadenie.
11. Hoci hlavnú zodpovednosť za zlepšovanie právneho a inštitucionálneho regulačného rámca majú vlády, majú spoločnosti aj silnú podnikateľskú motiváciu na zavedenie dobrého podnikového riadenia.

12. Aspektom podnikateľského správania sa a vzťahom medzi podnikateľským sektorom a spoločnosťou sa venuje rastúca sieť mimovládnych samoregulačných nástrojov a činností. K zaujímavému rozvoju z tohto hľadiska dochádza vo finančnom sektore. Spoločnosti uznávajú, že ich činnosti majú často spoločenské a environmentálne dôsledky. Toto ilustruje zriadenie sebaregulačných postupov a systémov riadenia spoločností citlivých na dosiahnutie týchto cieľov, ktoré týmto prispievajú k trvalo udržateľnému rozvoju. Vytvorenie takýchto postupov zas môže zlepšiť konštruktívne vzťahy medzi spoločnosťami a prostredím, v ktorom pôsobia.
13. Na základe účinných sebaregulačných postupov sa od spoločností pochopiteľne očakáva, že budú podporovať informovanosť zamestnancov o podnikových pravidlách. Odporúčajú sa tiež ochranné opatrenia pre prípady, kedy zamestnanec v dobrej viere upozorní na porušovanie, vrátane ochrany zamestnancov, ktorí pri neexistencii včasnej nápravnej činnosti alebo pri hrozbe negatívnej činnosti zamestnávateľa oznámia praktiky porušujúce zákon kompetentným verejným orgánom. Zatiaľ čo je takáto ochrana mimoriadne dôležitá pre iniciatívy zamerané proti podplácaniu a environmentálne iniciatívy, je tiež relevantná pre iné odporúčania v týchto *smerniciach*.
14. Na účely týchto *smerníc* sa náležitou odbornou starostlivosťou rozumie proces, ktorým môžu spoločnosti hľadať, zabráňovať, zmiernovať a vysvetľovať, ako riešia svoje skutočné a potenciálne negatívne vplyvy, ktoré sú neoddeliteľnou súčasťou systémov podnikateľského rozhodovania sa a riadenia rizika. Náležitá odborná starostlivosť môže byť súčasťou širších podnikových systémov riadenia rizika, ak ide o viac než jednoduché nájdenie a riadenie značných rizík pre samotnú spoločnosť, aby zahŕňala riziká negatívnych vplyvov súvisiacich s témami, na ktoré sú zamerané tieto *smernice*. Potenciálne vplyvy sa musia riešiť zabránením alebo zmiernením, zatiaľ čo skutočné vplyvy sa musia riešiť nápravou. Tieto *smernice* sa týkajú tých negatívnych vplyvov, ktoré spoločnosti buď spôsobili alebo k nim prispeli alebo sú priamo spojené s ich prevádzkou, produktmi alebo službami obchodným vzťahom, tak ako to opisujú odseky A. 11 a A. 12. Náležitá odborná starostlivosť môže pomôcť spoločnostiam vyhýbať sa riziku takýchto negatívnych vplyvov. Na účely tohto odporúčania by sa „prispenie“ k negatívnemu vplyvu malo chápať ako značné prispenie, teda činnosť, ktorá spôsobuje, napomáha alebo poskytuje motívy inému subjektu, aby zapríčinil negatívny vplyv, a neobsahuje malé alebo zanedbateľné prispenie. Pojem „obchodný vzťah“ zahŕňa vzťahy s obchodnými partnermi, spoločnosťami v dodávateľskom reťazci a všetkými inými neštátnymi alebo štátnymi spoločnosťami, ktoré priamo súvisia s ich obchodnou prevádzkou, produktmi alebo službami. Odporúčanie v odseku A. 10 sa týka tých tém, na ktoré sú zamerané tieto *smernice*, a ktoré súvisia

s negatívnym vplyvom. Neplatí pre kapitoly o vede a technike, hospodárskej súťaži a zdaňovaní.

15. Povahu a rozsah náležitej odbornej starostlivosti, ako napríklad konkrétne kroky, ktoré je potrebné vykonať a ktoré sú vhodné pre konkrétnu situáciu, ovplyvnia faktory ako napríklad veľkosť spoločnosti, jej prostredie, špecifické odporúčania v týchto *smerniciach* a vážnosť jej negatívnych vplyvov. Špeciálne odporúčania pre náležitú odbornú starostlivosť v súvislosti ľudskými právami sú uvedené v kapitole IV.
16. Ak majú spoločnosti veľký počet dodávateľov, mali by nájsť všeobecné oblasti, kde je riziko negatívneho vplyvu najväčšie, a na základe tohto hodnotenia rizika by mali na základe povinnej starostlivosti zoradiť dodávateľov podľa dôležitosti
17. Aby spoločnosti nespôsobili ani neprispeli k negatívnym vplyvom v oblastiach, na ktoré sú zamerané tieto *smernice*, svojou vlastnou činnosťou, sú ich činnosti zahrnuté v dodávateľskom reťazci. Vzťahy v dodávateľskom reťazci môžu mať viacero foriem, napríklad môže ísť o koncesiu, licenciu alebo poddodávku. Spoločnosti v dodávateľskom reťazci sú často nadnárodné spoločnosti, a preto sa na spoločnosti pôsobiace v krajinách, ktoré sa riadia Vyhlásením, alebo na spoločnosti z týchto krajín vzťahujú tieto *smernice*.
18. Ak v súvislosti so svojim dodávateľským reťazcom spoločnosť nájde riziko negatívneho vplyvu, mala by podniknúť potrebné kroky na to, aby takýto vplyv prestala spôsobovať alebo mu zabránila.
19. Ak spoločnosť zistí, že existuje riziko, že prispeje k negatívnemu vplyvu, mala by podstúpiť potrebné kroky na to, aby ukončila alebo zabránila možnému prispeniu k negatívnemu vplyvu, a mala by použiť dostupné opatrenia na to, aby čo najviac zmiernila akékoľvek zostávajúce vplyvy. Dostupnými opatreniami sa rozumie schopnosť spoločnosti vykonať zmenu v nesprávnych postupoch spoločnosti, ktoré spôsobujú škodu.
20. Splnenie očakávaní v odseku A.12 by znamenalo, že spoločnosť sama alebo v spolupráci s inými spoločnosťami podľa potreby použije dostupné opatrenia na ovplyvnenie inej spoločnosti, ktorá spôsobuje negatívny vplyv, a tým zabráni takémuto vplyvu alebo ho zmierni.
21. Tieto smernice uznávajú, že existujú praktické obmedzenia schopnosti spoločností zmeniť správanie svojich dodávateľov. Tieto obmedzenia sa týkajú charakteristík produktov, počtu dodávateľov, štruktúry a zložitosti dodávateľského reťazca, trhovej pozície spoločnosti voči dodávateľom alebo iným spoločnostiam v dodávateľskom reťazci. Spoločnosti však môžu tiež ovplyvniť dodávateľov prostredníctvom zmluvných dojednaní ako napríklad zmlúv o riadení, predkvalifikačných požiadaviek pre potenciálnych dodávateľov, hlasujúcich trustov a dohodách o licenciách

alebo koncesiách. Ďalšími faktormi, ktoré sa týkajú určenia vhodnej reakcie na nájdené riziká, sú vážnosť a pravdepodobnosť negatívnych vplyvov a toho, ako dôležitý je daný dodávateľ pre spoločnosť.

22. Vhodnými reakciami v rámci obchodného vzťahu môže byť pokračovanie vzťahu s dodávateľom počas celého obdobia snáh o zmiernenie rizika, dočasné prerušenie vzťahu počas prebiehajúceho zmiernenia rizika alebo ako krajné riešenie ukončenie vzťahu s daným dodávateľom buď po neúspešnom pokuse o zmiernenie alebo vtedy, keď spoločnosť nepovažuje zmiernenie za zrealizovateľné resp. kvôli vážnosti negatívneho vplyvu. Spoločnosť by mala tiež zohľadniť potenciálne spoločenské a hospodárske negatívne vplyvy súvisiace s rozhodnutím ukončiť obchodný vzťah.
23. Spoločnosti sa môžu tiež spojiť s dodávateľmi a inými subjektmi v dodávateľskom reťazci, aby zlepšili svoj výkon v spolupráci s inými zainteresovanými osobami, tiež pomocou vzdelávania zamestnancov a iných foriem tvorby kapacít, a aby podporili začlenenie zásad zodpovedného podnikania v súlade s týmito *smernicami* do svojej obchodnej praxe. Ak majú dodávateľa viacerých zákazníkov a sú potenciálne vystavení rozporuplným požiadavkám od rôznych kupujúcich, mali by sa spoločnosti s náležitým zohľadnením obáv pred narúšaním hospodárskej súťaže zapojiť do odvetvovej spolupráce s ostatnými spoločnosťami, s ktorými majú spoločných dodávateľov, aby skoordinovali pravidlá pre dodávateľský reťazec a stratégie riadenia rizík, tiež pomocou zdieľania informácií.
24. Spoločnosti by sa tiež mali zapojiť do súkromných iniciatív alebo iniciatív s viacerými zainteresovanými osobami a do sociálneho dialógu o zodpovednom riadení dodávateľského reťazca, ako napríklad do iniciatív realizovaných v rámci proaktívnej agendy podľa rozhodnutia Rady OECD o *Smerniciach OECD pre nadnárodné spoločnosti a priloženom Procesnom poradenstve*.
25. Zapojenie zúčastnených osôb zahŕňa interaktívne procesy zapojenia príslušných akcionárov, napríklad prostredníctvom stretnutí, zasadaní alebo konzultácií. Efektívne zapojenie zainteresovaných osôb sa vyznačuje obojsmernou komunikáciou a závisí od dobrej viery účastníkov na oboch stranách. Toto zapojenie môže byť mimoriadne užitočné pri plánovaní a rozhodovaní sa ohľadne projektov alebo iných činností, ktoré zahŕňajú napríklad intenzívne využívanie pôdy alebo vody, ktoré môže značne ovplyvniť miestne spoločenstvá.
26. Odsek B. 1 uznáva novú dôležitú tému. Nevytvára nové normy ani nepredpokladá ich vytvorenie. Uznáva, že spoločnosti majú záujmy, ktoré

budú ovplyvnené, a že ich účasť spolu s inými zainteresovanými osobami na diskusii o daných témach môže prispieť k ich schopnosti a schopnosti iných pochopiť tieto témy a pozitívne k nim prispieť. Uznáva, že tieto otázky môžu mať viacero rozmerov a zdôrazňuje, že spolupráca by sa mala dosahovať prostredníctvom príslušných fór. Nie sú tým ovplyvnené stanoviská vlád v oblasti elektronického obchodu v Svetovej obchodnej organizácii (WTO). Jej účelom nie je nezohľadniť iné dôležité záujmy verejnej politiky, ktoré môžu súvisieť s používaním internetu a ktoré by sa mali vziať do úvahy.⁵ A nakoniec tak ako to platí pre tieto *smernice* vo všeobecnosti, účelom nie je vytvárať pre spoločnosti protichodné požiadavky v súlade s odsekmi 2 a 8 kapitoly *Pojmy a zásady týchto smerníc*.

27. Nakoniec je dôležité poznamenať, že sebaregulácia a iné iniciatívy v podobnom duchu vrátane týchto *smerníc* by nemali nezákonne obmedziť hospodársku súťaž ani by sa nemali považovať za náhradu účinného zákona a vládneho nariadenia. Nadnárodné spoločnosti by sa samozrejme mali pri tvorbe kódexov a sebaregulačných postupov vyhnúť potenciálnym deformačným účinkom na obchod a investovanie.

5. Niektoré krajiny sa v tejto súvislosti odvolali na Tuniskú agendu z roku 2005 pre informačnú spoločnosť.

III. Zverejňovanie informácií

1. Nadnárodné spoločnosti by mali zabezpečiť, aby boli predložené včasné a presné informácie o všetkých materiálnych otázkach týkajúcich sa ich činnosti, štruktúry, finančnej situácie, výkonu, vlastníctva a riadenia. Tieto informácie by sa mali zverejňovať pre nadnárodnú spoločnosť ako celok a podľa potreby by mali byť poskytované aj rozdelené podľa jednotlivých obchodných činností alebo geografických území. Pravidlá spoločností pre zverejňovanie informácií by mali byť vytvorené vzhľadom na charakter, veľkosť a umiestnenie spoločnosti, pričom by mali náležite zohľadňovať náklady, obchodné tajomstvo a iné záležitosti týkajúce sa hospodárskej súťaže.
2. Pravidlá spoločností pre zverejňovanie informácií by mali okrem iného zahŕňať dôležité informácie o:
 - a) finančných a prevádzkových výsledkoch spoločnosti
 - b) cieľoch spoločnosti
 - c) hlavných vlastníkoch akcií a hlasovacích práv, vrátane štruktúry skupiny spoločností a vzťahov v rámci skupiny ako aj mechanizmy zlepšovania kontroly
 - d) politike odmeňovania pre členov vedenia a kľúčových výkonných pracovníkov a informácií o členoch vedenia, vrátane ich kvalifikácií, výberového konania, iného riaditeľstva spoločnosti a o tom, či vedenie považuje každého člena za nezávislého
 - e) transakciách súvisiacich strán
 - f) predvídateľných rizikových faktoroch
 - g) záležitostí týkajúcich sa pracovníkov a iných zúčastnených osôb
 - h) štruktúrach a politikách riadenia, najmä o obsahu akéhokoľvek kódexu alebo politiky podnikového riadenia a procese jeho implementácie.
3. Spoločnosti by mali zverejňovať dodatočné informácie, ktoré by mohli obsahovať:
 - a) číselné výkazy alebo výkazy o obchodnom správaní určené pre verejnosť vrátane informácií o politikách spoločnosti súvisiacich s témami, na ktoré sú zamerané tieto *smernice*,

- a) to podľa ich relevantnosti pre aktivity spoločnosti
- b) politiky a iné kódexy správania sa, k dodržiavaniu ktorých sa spoločnosť zaviazala, dátum ich prijatia a krajiny a subjekty, na ktoré sa takéto výkazy vzťahujú
 - c) jeho plnenie v súvislosti s týmito výkazmi a kódexmi
 - d) informácie o internom audite, systémoch riadenia rizík a právneho súladu
 - e) informácie o vzťahoch so zamestnancami a s inými zúčastnenými osobami.
4. Spoločnosti by mali uplatňovať kvalitné normy pre účtovníctvo a zverejňovanie finančných aj nefinančných informácií, vrátane environmentálnych a sociálnych informácií, ak také existujú. Mali by sa zverejniť normy alebo pravidlá, podľa ktorých sa informácie zbierajú a publikujú. Výročný audit by mal vykonať nezávislý, kompetentný a kvalifikovaný audítor, aby vedeniu a zainteresovaným osobám poskytol externé a objektívne uistenie o tom, že finančné výkazy náležite odzrkadľujú finančné postavenie a výkon spoločnosti vo všetkých dôležitých ohľadoch.

Komentár k zverejňovaniu informácií

28. Účelom tejto kapitoly je podporiť lepšie porozumenie fungovania nadnárodných spoločností. Jasné a úplné informácie o spoločnostiach sú dôležité pre rôznych používateľov, od zainteresovaných osôb a finančnej komunity po ďalšie skupiny ako napríklad pracovníci, miestne spoločenstvá, špeciálne záujmové skupiny, vlády a všeobecne spoločnosť. Aby sa zlepšilo porozumenie verejnosti o spoločnostiach a ich interakcia so spoločnosťou a okolím, mala by byť prevádzka spoločností transparentná a spoločnosti by mali reagovať na čoraz sofistikovanejšie žiadosti verejnosti o informácie.
29. Informácie zdôraznené v tejto kapitole sa venujú zverejňovaniu informácií v dvoch oblastiach. Prvý súbor odporúčaní pre zverejňovanie informácií je rovnaký ako v Zásadách OECD o podnikovom riadení. Ich súvisiace anotácie poskytujú ďalšie rady a odporúčania v týchto *smerniciach* by sa mali interpretovať v súvislosti s nimi. Tento prvý súbor odporúčaní pre zverejňovanie informácií môže byť doplnený druhým súborom odporúčaní pre zverejňovanie informácií, ktorými by sa mali spoločnosti riadiť. Odporúčania pre zverejňovanie informácií sa zameriavajú najmä na verejne obchodované spoločnosti. Ak sa považujú za uplatniteľné vzhľadom na povahu, veľkosť a geografickú polohu spoločností, mali by tiež byť užitočným

nástrojom na zlepšovanie podnikového riadenia v neobchodovaných spoločnostiach, napríklad spoločnostiach v súkromnom alebo štátnom vlastníctve.

30. Odporúčania pre zverejňovanie informácií nemajú na spoločnosti uvaliť neprimeranú administratívnu alebo finančnú záťaž. Spoločnosti tiež nemajú zverejňovať informácie, ktoré môžu ohroziť ich konkurenčnú pozíciu, ak nie je takéto zverejnenie potrebné pre plne informované investičné rozhodnutie a na to, aby nedošlo k zavádzaniu investora. Aby sa určilo, aké minimálne informácie by sa mali zverejniť, používajú tieto *smernice* pojem dôležitosti. Dôležité informácie sa dajú definovať ako informácie, ktorých neposkytnutie alebo nesprávne uvedenie by mohlo ovplyvniť ekonomické rozhodnutie používateľov daných informácií.
31. Tieto *smernice* tiež všeobecne uvádzajú, že informácie by sa mali pripravovať a zverejňovať v súlade s kvalitnými normami pre zverejňovanie účtovných a finančných a nefinančných informácií. Toto značne zlepšuje schopnosť investorov sledovať spoločnosť vďaka vyššej spoľahlivosti a porovnateľnosti vykazovania a poskytnutiu lepšieho náhľadu do jej činnosti. Ročný nezávislý audit, ktorý odporúčajú tieto *smernice*, by mal prispieť k lepšej kontrole a dodržiavaniu pravidiel spoločnosti.
32. Zverejňovanie informácií sa rieši v dvoch oblastiach. Prvý súbor odporúčaní pre zverejňovanie informácií požaduje včasné a presné zverejňovanie informácií o všetkých významných záležitostiach ohľadne spoločnosti, vrátane jej finančnej situácie, výkonu, vlastníctva a riadenia. Spoločnosti by tiež mali zverejňovať dostatočné informácie o odmenách členov vedenia a hlavných výkonných pracovníkov (buď samostatne alebo spolu), aby mohli investori riadne vyhodnotiť náklady a výhody plánov odmeňovania a toho, ako stimulačné systémy, napríklad systémy opcií na akcie, prispeli k výkonu spoločnosti. Transakcie súvisiacich strán a dôležité predvídateľné rizikové faktory sú ďalšími relevantnými informáciami, ktoré by sa mali zverejniť, rovnako ako dôležité otázky ohľadne pracovníkov a iných zainteresovaných strán.
33. Tieto *smernice* tiež podporujú druhý súbor postupov zverejňovania alebo oznamovania informácií v oblastiach, kde sa normy pre oznamovanie informácií stále vyvíjajú, ako napríklad oznamovanie sociálnych, environmentálnych informácií a informácií o rizikách. Toto platí najmä v prípade emisií skleníkových plynov, pretože rozsah ich sledovania sa rozširuje tak, aby pokrýval priame a nepriame, ako aj súčasné a budúce emisie spoločností a produktov. Ďalším príkladom je biodiverzita. Mnohé spoločnosti poskytujú informácie o širšej skupine tém než finančné výsledky a zvažujú zverejnenie takýchto informácií za metódu, ktorou môžu preukázať

svoj záväzok riadiť sa spoločensky prijateľnými postupmi. V niektorých prípadoch sa môže tento druhý typ zverejňovania informácií alebo komunikácie s verejnosťou a s inými stranami, ktoré sú priamo ovplyvnené činnosťou spoločnosti, vzťahovať aj na iné subjekty než subjekty uvedené vo finančných výkazoch spoločnosti. Napríklad môže tiež obsahovať informácie o činnosti poddodávateľov a dodávateľov alebo partnerov v spoločných spoločnostiach. Toto je mimoriadne vhodné kvôli sledovaniu prenosu činností poškodzujúcich životné prostredie na partnerov.

34. Mnohé spoločnosti prijali opatrenia, ktorých cieľom je pomôcť im dodržiavať zákon a normy podnikateľského správania sa, a zlepšiť transparentnosť ich prevádzky. Čoraz viac spoločností vydalo dobrovoľné kódexy podnikového správania sa, ktoré vyjadrujú ich záväzok riadiť sa etickými hodnotami v oblastiach ako životné prostredie, ľudské práva, pracovné normy, ochrana spotrebiteľov alebo dane. Tieto spoločnosti si vytvorili alebo si vytvárajú špeciálne systémy riadenia, ktoré ďalej rozvíjajú, a ktorých cieľom je im pomôcť dodržiavať tieto záväzky. Takýmito systémami sú napríklad informačné systémy, prevádzkové postupy a požiadavky na zaškolenie. Spoločnosti spolupracujú s mimovládnyimi a medzivládnyimi organizáciami pri tvorbe noriem zameraných na podávanie správ, ktoré zlepšujú schopnosť spoločností zverejňovať informácie o tom, ako ich činnosť ovplyvňuje výsledky trvalo udržateľného rozvoja (napríklad Globálna iniciatíva pre podávanie správ (Global Reporting Initiative)).
35. Spoločnosti by mali poskytovať jednoduchý a finančne nenáročný prístup k zverejneným informáciám a zväziť využitie informačných technológií na splnenie tohto cieľa. Informácie, ktoré sú k dispozícii používateľom na domácich trhoch, by tiež mali byť k dispozícii všetkým používateľom, ktorí o ne prejavia záujem. Spoločnosti môžu vykonať špeciálne opatrenia na zverejnenie informácií skupinám, ktoré nemajú prístup k tlačovým médiám (napríklad chudobnejšie skupiny obyvateľov, ktoré sú priamo ovplyvnené činnosťou spoločnosti).

IV. Ľudské práva

Štáty majú povinnosť ochraňovať ľudské práva. V rámci medzinárodne uznávaných ľudských práv by mali spoločnosti dodržiavať povinnosti súvisiace s medzinárodnými ľudskými právami krajín, v ktorých pôsobia, ako aj príslušné národné zákony a nariadenia:

1. Rešpektovať ľudské práva, čo znamená, že by sa mali vyhýbať porušovaniu ľudských práv a mali by sa snažiť odstrániť negatívne vplyvy na ľudské práva, ku ktorým prispievajú.
2. Čo sa týka ich vlastných činností, snažiť sa neprispievať ani nespôsobovať negatívne vplyvy na ľudské práva a snažiť sa odstrániť takéto vplyvy, keď k nim dôjde.
3. Hľadať spôsoby, ako zabrániť alebo zmierniť negatívne vplyvy na ľudské práva, ktoré priamo súvisia s ich prevádzkou, produktmi alebo službami v obchodnom vzťahu, aj keď neprispievajú k takýmto vplyvom.
4. Zaviazat' sa vo svojich zásadách rešpektovať ľudské práva.
5. Vykonávať náležitú odbornú starostlivosť v oblasti ľudských práv, ktorá je primeraná ich veľkosti, povahe a situácii prevádzky a vážnosti hrozby negatívnych vplyvov na ľudské práva.
6. Zabezpečiť nápravu alebo prostredníctvom zákonných procesov spolupracovať pri náprave negatívnych vplyvov na ľudské práva ak sa zistí, že spoločnosť zapríčinila alebo prispela k týmto vplyvom.

Komentár k ľudským právam

36. Táto kapitola sa začína vyhlásením, ktoré vytvára rámec pre špeciálne odporúčania ohľadne rešpektovania ľudských práv zo strany spoločností. Čerpá z Rámca OSN pre obchodné a ľudské práva „Chrániť, rešpektovať a naprávať“ a je v súlade s Hlavnými zásadami pre ich zavedenie.
37. Úvod a prvý odsek uznávajú, že štáty majú povinnosť ochraňovať ľudské práva a že spoločnosti by mali bez ohľadu na ich veľkosť,

odvetvie, prevádzku, vlastníctvo a štruktúru rešpektovať ľudské práva všade tam, kde vykonávajú svoju obchodnú činnosť. Rešpektovanie ľudských práv je celosvetová norma očakávaného správania sa pre spoločnosti, bez ohľadu na schopnosti resp. ochotu štátov plniť si svoje záväzky súvisiace s ľudskými právami, a nezmenšuje tieto záväzky.

38. Ak štát nedokáže uplatňovať relevantné národné zákony alebo spĺňať medzinárodné povinnosti súvisiace s ľudskými právami alebo ak koná v rozpore s takýmito zákonmi alebo medzinárodnými povinnosťami, neznamená to, že spoločnosti nemusia rešpektovať ľudské práva. V krajinách, kde sú národné zákony a nariadenia v rozpore s medzinárodne uznávanými ľudskými právami, by mali spoločnosti hľadať spôsoby, ako tieto práva čo najviac rešpektovať a pri tom neporušovať národné zákony, v súlade s odsekom 2 kapitoly Pojmy a zásady.
39. Vo všetkých prípadoch a bez ohľadu na krajinu alebo špecifickú situáciu organizačných zložiek spoločnosti by sa mali zohľadniť minimálne medzinárodne uznávané ľudské práva vyjadrené v Medzinárodnej listine ľudských práv, ktorá sa skladá zo Všeobecnej deklarácie ľudských práv a hlavných nástrojov, pomocou ktorých bola kodifikovaná: Medzinárodný pakt o občianskych a politických právach a Medzinárodný pakt o hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach, a zásady týkajúce sa základných práv uvedených vo Vyhlásení Medzinárodnej organizácie práce (ILO) o základných zásadách a právach pri práci z roku 1998.
40. Spoločnosti môžu ovplyvniť skutočne celé spektrum medzinárodne uznávaných ľudských práv. V praxi môžu byť v istých odvetviach alebo okolnostiach niektoré ľudské práva ohrozenejšie, a preto sa im bude venovať zvýšená pozornosť. Situácia sa však môže meniť, takže všetky práva by sa mali pravidelne prehodnocovať. Podľa okolností bude možno pre spoločnosti potrebné zvážiť doplňujúce normy. Napríklad by mali spoločnosti rešpektovať ľudské práva členov špecifických skupín alebo práva skupín obyvateľov, ktoré si vyžadujú mimoriadnu pozornosť, ak môžu mať negatívny vplyv na ľudské práva týchto skupín. V tejto súvislosti Spojené národy ďalej rozpracovávali práva domorodých obyvateľov, členov národnostných alebo etnických, náboženských a jazykových menšín, žien, detí, postihnutých obyvateľov a migrujúcich pracovníkov a ich rodín. Okrem toho by pri ozbrojených konfliktoch mali spoločnosti rešpektovať normy medzinárodného humanitárneho práva, ktoré im môžu pomôcť vyhnúť sa tomu, že pri svojej činnosti v takomto náročnom prostredí spôsobia alebo prispejú k negatívnym vplyvom.

41. V odseku 1 sa skutočné a potenciálne negatívne vplyvy na ľudské práva odstraňujú vykonaním náležitých opatrení zameraných na nájdenie týchto vplyvov, ak je to možné na zabránenie týmto vplyvom a na ich zmiernenie, ako aj na nápravu skutočných vplyvov a vysvetlenie, ako spoločnosť rieši tieto negatívne vplyvy na ľudské práva. Pojem „porušovanie“ sa vzťahuje na negatívne vplyvy, ktoré môžu mať spoločnosti na ľudské práva jednotlivcov.
42. Odsek 2 odporúča, aby sa spoločnosti vyhli situácii, kedy spôsobujú alebo prispievajú k negatívnym vplyvom na ľudské práva svojou vlastnou činnosťou, a aby takéto vzniknuté situácie riešili. „Činnosti“ môžu zahŕňať konanie aj nekonanie. Ak spoločnosť spôsobí alebo môže spôsobiť negatívny vplyv na ľudské práva, mala by podniknúť potrebné kroky na to, aby takýto vplyv ukončila alebo mu zabránila. Ak spoločnosť prispieva alebo môže prispieť k takémuto vplyvu, mala by podstúpiť potrebné kroky na to, aby svoj vplyv ukončila alebo mu zabránila, a mala by použiť dostupné opatrenia na to, aby čo najviac zmiernila akékoľvek zostávajúce vplyvy. Dostupnými opatreniami sa rozumie schopnosť spoločnosti vykonať zmenu v takých postupoch iného subjektu, ktoré spôsobujú negatívne vplyvy na ľudské práva.
43. Odsek 3 sa venuje zložitejším situáciám, kedy spoločnosť neprispela k negatívnemu vplyvu na ľudské práva, no tento vplyv priamo súvisí s jej organizačnými jednotkami, produktmi alebo službami v obchodnom vzťahu s iným subjektom. Účelom odseku 3 nie je preniesť zodpovednosť zo subjektu spôsobujúceho negatívny vplyv na ľudské práva na subjekt, s ktorým má tento subjekt obchodný vzťah. Splnenie očakávaní v odseku 3 by znamenalo, že spoločnosť sama alebo v spolupráci s inými spoločnosťami podľa potreby použije dostupné opatrenia na ovplyvnenie inej spoločnosti, ktorá spôsobuje negatívny vplyv v oblasti ľudských práv, a tým zabráni alebo zmierni tento vplyv. Pojem „obchodný vzťah“ zahŕňa vzťahy s obchodnými partnermi, spoločnosťami v dodávateľskom reťazci a všetkými inými neštátnymi alebo štátnymi spoločnosťami, ktoré priamo súvisia s obchodnou prevádzkou, produktmi alebo službami. Primeraná činnosť sa v takýchto situáciách určí podľa dostupných opatrení spoločnosti v súvislosti s daným subjektom, podľa toho, ako kľúčový je daný vzťah pre spoločnosť, podľa vážnosti vplyvu a podľa toho, či by ukončenie vzťahu s daným subjektom malo negatívny vplyv na ľudské práva.
44. Odsek 4 odporúča, aby spoločnosti vyjadrili svoj záväzok rešpektovať ľudské práva prostredníctvom vyhlásenia o zásadách spoločnosti, ktoré: (i) je schválené na najvyššej úrovni spoločnosti, (ii) vychádza z relevantných interných resp. externých odborných znalostí, (iii) uvádza, čo sa očakáva od zamestnancov, obchodných partnerov a iných strán spojených s jej organizačnými jednotkami, produktmi alebo službami v súvislosti s ľudskými právami, (iv)

je verejne dostupné a interne a externe oznámené všetkým zamestnancom, obchodným partnerom a iným príslušným stranám, (v) odráža sa v prevádzkových pravidlách a postupoch potrebných na plnenie tohto vyhlásenia v celej spoločnosti.

45. Odsek 5 odporúča, aby spoločnosti vykonávali náležitú odbornú starostlivosť v oblasti ľudských práv. Tento proces zahŕňa vyhodnotenie skutočných a potenciálnych vplyvov na ľudské práva, integrovanie zistení a konanie na základe zistení, sledovanie reakcií a oznamovanie toho, ako sa vplyvy odstraňujú. Náležitá odborná starostlivosť v oblasti ľudských práv môže byť súčasťou širších podnikových systémov riadenia rizika, ak ide o viac než len nájdenie a riadenie značných rizík pre samotnú spoločnosť a zahŕňa aj riziká pre držiteľov práv. Je to nepretržitá činnosť, keďže riziká v oblasti ľudských práv sa môžu počas vývoja organizačných jednotiek spoločnosti a jej prevádzkovej situácie meniť. Doplnkové pokyny pre náležitú odbornú starostlivosť, tiež v súvislosti s dodávateľskými reťazcami, a náležité reakcie na riziká vznikajúce v dodávateľských reťazcoch sú uvedené v odsekoch A.10 až A. 12 kapitoly „Všeobecné pravidlá“ a ich komentároch.
46. Keď spoločnosti prostredníctvom svojho procesu náležitej odbornej starostlivosti v oblasti ľudských práv alebo inými prostriedkami zistia, že zapríčinili negatívny vplyv alebo k nemu prispeli, odporúčajú tieto *smernice* spoločnostiam, aby mali zavedené procesy, ktoré umožňujú nápravu. Niektoré situácie si vyžadujú spoluprácu so súdnymi alebo štátnymi mimosúdnyimi mechanizmami. V iných situáciách môžu byť účinným prostriedkom na zabezpečenie takýchto procesov pre osoby, ktoré sú potenciálne ovplyvnené činnosťou spoločnosti, mechanizmy pre riešenie sťažnosti na prevádzkovej úrovni, ak spĺňajú základné kritéria oprávnenosti, dostupnosti, predvídateľnosti, spravodlivosti, kompatibility s týmito *smernicami* a transparentnosti a sú založené na dialógu a aktívnej účasti s cieľom usilovať sa o dohodnuté riešenia. Takéto mechanizmy môže spravovať spoločnosť sama alebo v spolupráci s inými zainteresovanými osobami a môžu byť zdrojom neustáleho učenia sa. Mechanizmy pre riešenie sťažností na prevádzkovej úrovni by sa nemali používať na to, aby podkopali úlohu odborových organizácií pri riešení pracovných sporov, ani by takéto mechanizmy nemali zabrániť prístupu k súdnym alebo mimosúdnym mechanizmom pre riešenie sťažností, vrátane národných kontaktných miest podľa týchto *smerníc*.

V. Pracovnoprávne a priemyselné vzťahy

Spoločnosti by v rámci platného práva, nariadení a bežných pracovnoprávných vzťahov a zamestnávateľských postupov a platných medzinárodných pracovných noriem:

1. a) Rešpektovať právo zamestnancov nadnárodných spoločností na vytvorenie odborových organizácií alebo zapojenie sa do odborových organizácií resp. zastupujúcich organizácií podľa vlastného výberu.
- b) Rešpektovať právo zamestnancov nadnárodných spoločností mať odborové organizácie a zastupujúce organizácie podľa vlastného výberu, ktoré sú uznané na účel kolektívneho vyjednávania, a zapojiť sa do konštruktívnych rokovaní buď jednotlivou alebo prostredníctvom združení zamestnávateľov s takýmito zástupcami s cieľom dosiahnuť dohody týkajúce sa pracovných podmienok.
- c) Prispievať k účinnému zrušeniu detskej práce a vykonať okamžité a účinné opatrenia na bezodkladné zaistenie zákazu a odstránenia najhorších foriem detskej práce.
- d) Prispievať k odstráneniu všetkých foriem nútenej alebo povinnej práce a vykonať náležité kroky s cieľom zabezpečiť, že v ich organizačných jednotkách neexistuje nútená ani povinná práca.
- e) Riadiť sa vo všetkých organizačných jednotkách princípom rovnosti príležitostí a zaobchádzania v zamestnaní a nediskriminovať svojich zamestnancov čo sa týka ich zamestnania alebo povolania z dôvodov ako rasa, farba, pohlavie, vierovyznanie, politický názor, národnostný pôvod alebo sociálny pôvod či iný stav, ak výber týkajúci sa charakteristík zamestnancov nebude podložený zavedenými vládnyimi politikami, ktorých špecifickým cieľom je zvyšovať rovnosť pracovných príležitostí alebo ktoré sa vzťahujú na nevyhnutné požiadavky týkajúce sa konkrétneho pracovného miesta.
2. a) Zástupcom zamestnancov poskytovať podľa potreby pomoc pri príprave efektívnych kolektívnych zmlúv.

- b) Predstaviteľom zamestnancov poskytovať informácie, ktoré sú potrebné pre zmysluplné rokovania o pracovných podmienkach.
 - c) Zamestnancom a ich zástupcom poskytovať informácie, pomocou ktorých môžu získať pravdivý a spravodlivý obraz o výsledkoch daného subjektu, prípadne celej spoločnosti.
3. Podporovať konzultácie a spoluprácu medzi zamestnávateľmi a zamestnancami a ich zástupcami pri záležitostiach spoločného záujmu.
 4. a) Riadiť sa štandardmi pracovnoprávných a priemyselných vzťahov, ktoré nebudú menej výhodné než štandardy, ktorými sa riadia porovnateľní zamestnávatelia v hostiteľskej krajine.
 - b) Ak pôsobia nadnárodné spoločnosti v rozvojových krajinách, kde neexistujú porovnateľní zamestnávatelia, poskytnúť čo najlepšie mzdy, výhody a podmienky práce v rámci vládnych politík. Tieto by mali súvisieť s ekonomickým postavením spoločnosti, no mali by byť minimálne postačujúce na uspokojenie základných potrieb pracovníkov a ich rodín.
 - c) Podstúpiť náležité kroky na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci vo svojich organizačných jednotkách.
 5. V spolupráci čo najviac zamestnávať miestnych pracovníkov a poskytovať im zaškolenie zamerané na zlepšenie ich zručností, a to v spolupráci so zástupcami pracovníkov a v potrebných prípadoch s príslušnými štátnymi orgánmi.
 6. Pri zvažovaní zmien vo svojich organizačných jednotkách, ktoré by mali významný dopad na zamestnanie, najmä v prípade ukončenia prevádzky subjektu, ktoré by bolo spojené s hromadným prepúšťaním, náležite oboznámiť zástupcov svojich zamestnancov v ich organizačných jednotkách s takouto zmenou a v prípade potreby sa obrátiť aj na príslušné štátne orgány a spolupracovať so zástupcami zamestnancov a príslušnými štátnymi orgánmi s cieľom čo najviac zmierniť negatívne vplyvy. Vzhľadom na špecifické okolnosti každého prípadu by bolo vhodné, aby vedenie oznámilo takéto skutočnosti ešte predtým, než bude prijaté konečné rozhodnutie. Taktiež sa môžu využiť ďalšie prostriedky, pomocou ktorých je možné zabezpečiť zmysluplnú spoluprácu na zmiernení následkov takýchto rozhodnutí.
 7. Pri rokovaní so zástupcami zamestnancov v dobrej viere o pracovných podmienkach alebo ak si zamestnanci uplatňujú právo organizovať sa, nehroziť presunom časti alebo celej organizačnej jednotky z danej krajiny ani presunom pracovníkov z čiastkových subjektov spoločnosti

do inej krajiny s cieľom nenáležite ovplyvniť tieto rokovania alebo zmařit uplatňovanie práva organizovať sa.

8. Umožniť oprávneným zástupcom svojich zamestnancov zúčastniť sa rokovaní o kolektívnom vyjednávaní alebo o vzťahoch pracovníkov a vedenia a umožniť jednotlivým stranám konzultovať záležitosti spoločného záujmu so zástupcami vedenia, ktorí sú oprávnení v tejto oblasti prijímať rozhodnutia.

Komentár k pracovnoprávnym a priemyselným vzťahom

47. Táto kapitola sa začína vyhlásením, ktoré sa odvoláva na „platné“ právo a nariadenia, čím sa má uznať to, že zatiaľ čo nadnárodné spoločnosti pôsobia v právnom systéme konkrétnych krajín, môžu sa na ne vzťahovať národné a medzinárodné úrovne regulácie záležitostí týkajúcich sa pracovnoprávných a priemyselných vzťahov. Slovné spojenia „bežné pracovnoprávne vzťahy“ a „zamestnávateľské postupy“ sú dostatočne široké na to, aby umožnili viacero interpretácií vzhľadom na rôzne okolnosti v rôznych krajinách - napríklad rôzne možnosti vyjednávania poskytnuté pracovníkom podľa národných zákonov a nariadení.
48. Medzinárodná organizácia práce (ILO) je kompetentným orgánom, ktorý určuje a zaoberá sa medzinárodnými pracovnými normami a podporuje základné pracovné práva uznané v jej Vyhlásení o základných zásadách a právach pri práci z roku 1998. Tieto *smernice* ako nezáväzný nástroj hrajú dôležitú úlohu pri podporovaní dodržiavania týchto noriem a zásad medzi nadnárodnými spoločnosťami. Ustanovenia tejto kapitoly *smerníc* odrážajú príslušné ustanovenia Vyhlásenia z roku 1998 ako aj Trojstranného prehlásenia ILO z roku 1977 o princípoch pre nadnárodné spoločnosti a sociálnu politiku, ktoré bolo naposledy revidované v roku 2006 (Prehlásenie ILO o NNP). Prehlásenie ILO o NNP určuje zásady v oblasti zamestnania, zaškolenia, pracovných podmienok a priemyselných vzťahov, zatiaľ čo *smernice* OECD pokrývajú všetky dôležité hľadiská podnikového správania sa. Tieto *smernice* OECD a Prehlásenie ILO o NNP hovoria o správaní, ktoré sa očakáva od spoločností, a majú pôsobiť paralelne a nie si protirečiť. Preto môže byť Prehlásenie ILO o NNP užitočné pre pochopenie týchto *smerníc* v tom zmysle, že sú prepracovanejšie. Avšak zodpovednosť za následné postupy podľa Prehlásenia ILO o NNP a týchto *smerníc* je inštitucionálne oddelená.
49. Terminológia použitá v kapitole 5 je v súlade s terminológiou použitou v Prehlásení ILO o NNP. Slovné spojenia „zamestnanci nadnárodných spoločností“

a „ich zamestnanci“ majú rovnaký význam ako v Prehlásení ILO o NNP. Tieto spojenia znamenajú pracovníkov, ktorí sú v „pracovnom pomere s nadnárodným spoločnosťami“. Spoločnosti, ktoré chcú pochopiť rozsah svojej zodpovednosti podľa kapitoly 5 nájdu užitočné pokyny pre určenie existencie pracovného pomeru podľa týchto *smerníc* v nekompletnom zozname ukazovateľov uvedenom v Odporúčaní ILO č. 198 z roku 2006, odsekoch 13 (a) a (b). A okrem toho sa uznáva, že pracovné dojednania sa časom menia a rozvíjajú a že spoločnosti by mali štruktúrovať svoje vzťahy so zamestnancami tak, aby nepodporovali tzv. „zastreté zamestnávanie“, nenabádali k nemu ani sa ho nezúčastňovali. K „zastretému“ pracovnému pomeru dochádza vtedy, keď zamestnávateľ zaobchádza s jednotlivcom iným, ako so zamestnancom tak, že ukrýva jej skutočné právne postavenie.

50. Tieto odporúčania nezasahujú do skutočných občianskych a obchodných vzťahov, skôr sa snažia zaistiť pre osoby v pracovnom pomere ochranu, ktorá im prináleží v súvislosti s týmito *smernicami*. Uznáva sa, že aj keď neexistuje pracovný pomer, mali by spoločnosti konať podľa náležitej odbornej starostlivosti založenej na riziku a odporúčaní pre dodávateľský reťazec uvedených v odsekoch A. 10 až A. 13 kapitoly II „Všeobecné pravidlá“.
51. Odsek 1 tejto kapitoly má odrážať všetky štyri základné princípy a práva pri práci, ktoré sú uvedené vo vyhlásení ILO z roku 1998, konkrétne slobodu združovania a právo na kolektívne vyjednávanie, účinné zrušenie detskej práce, odstránenie všetkých foriem nútenej alebo povinnej práce a odstránenie diskriminácie v zamestnaní a v povolani. Tieto zásady a práva sa vytvorili vo forme špeciálnych práv a povinností v dohovoroch ILO uznaných ako základné.
52. Odsek 1c) odporúča, aby nadnárodné spoločnosti pomáhali efektívne zrušiť detskú prácu v zmysle vyhlásenia ILO z roku 1998 a dohovoru ILO č. 182 ohľadne najhorších foriem detskej práce. Dlhodobými nástrojmi ILO o detskej práci sú dohovor č. 138 a odporúčanie č.146 (obe prijaté v roku 1973) ohľadne minimálneho veku pre zamestnanie. Vďaka svojim postupom riadenia práce, tomu, že vytvárajú kvalitné a dobre platené pracovné miesta a prispievajú k hospodárskemu rastu, môžu hrať nadnárodné spoločnosti pozitívnu úlohu a pomáhať odstrániť základné príčiny chudoby vo všeobecnosti a najmä detskej práce. Je dôležité uznať a podporiť úlohu nadnárodných spoločností pri hľadaní trvalého riešenia na problém detskej práce. Z tohto

hľadiska je potrebné najmä spomenúť zvyšovanie noriem pre vzdelávanie detí žijúcich v hostiteľských krajinách.

53. Odsek 1d) odporúča, aby spoločnosti prispievali k odstráneniu všetkých foriem nútenej a povinnej práce, čo je ďalšia zásada odvodená od vyhlásenia ILO z roku 1998. Odvolanie sa na toto základné pracovné právo vychádza z dohovorov ILO č. 29 z roku 1930 a č. 105 z roku 1957. Dohovor č. 29 žiada, aby vlády „v čo najkratšom čase potlačili využívanie nútenej alebo povinnej práce vo všetkých jej formách“, zatiaľ čo dohovor č. 105 ich žiada, aby „potláčali a nevyužívali žiadnu formu nútenej ani povinnej práce“ na isté vymenované účely (napríklad ako prostriedok politického nátlaku alebo pracovnej disciplíny) a „zaviedli účinné opatrenia na zaistenie (jej) okamžitého a úplného zrušenia“. Zároveň je ILO kompetentným orgánom, ktorý rieši zložitú tému väzenskej práce, najmä čo sa týka najímania si väzňov (alebo ich uvoľnenia) pre súkromné osoby, spoločnosti alebo združenia.
54. Odvolanie sa na zásadu nediskriminácie v súvislosti so zamestnaním a povolaním v odseku 1e sa považuje za platné pre situácie ako napríklad prijímanie do zamestnania, zadávanie pracovných úloh, prepustenie, mzda a výhody, povýšenie, premiestnenie alebo presun, ukončenie pracovného pomeru, vzdelávanie a odchod do dôchodku. Zoznam nepovolených dôvodov diskriminácie prevzatý z dohovoru ILO č. 111 z roku 1958, Dohovoru o ochrane materstva č. 183 z roku 2000, Dohovoru o zamestnaní (osôb s postihnutím) č. 159 z roku 1983, Odporúčania pre starších pracovníkov č. 162 z roku 1980 a Odporúčania pre prácu osôb postihnutých vírusom HIV a ochorením AIDS č. 200 z roku 2010 uvádza, že akékoľvek odlišenie, vylúčenie alebo uprednostnenie osoby z týchto dôvodov predstavuje porušenie týchto dohovorov, odporúčaní a kódexov. Slovné spojenie „iný stav“ znamená na účely týchto *smerníc* činnosť v odborovej organizácii a osobné charakteristiky ako napríklad vek, postihnutie, tehotenstvo, rodinný stav, sexuálna orientácia alebo ochorenie HIV. V súlade s ustanoveniami v odseku 1e by mali spoločnosti podporovať rovnosť príležitostí pre ženy a mužov, so špeciálnym dôrazom na rovnaké kritériá pre výber, odmeňovanie a povýšenie, a rovnaké uplatňovanie týchto kritérií. Mali by tiež zabráňovať diskriminácii alebo prepusteniu zo zamestnania z dôvodu uzavretia manželstva, tehotenstva alebo rodičovstva.
55. V odseku 2c) tejto kapitoly majú spoločnosti poskytovať svojim pracovníkom a ich zástupcom informácie, ktoré ukazujú „pravdivý a spravodlivý obraz“ o činnosti spoločnosti. Súvisí to so štruktúrou spoločnosti, jej ekonomickou a finančnou situáciou a vyhliadkami, trendmi v zamestnanosti a očakávanými väčšími zmenami v prevádzke so zohľadnením oprávnených požiadaviek obchodného tajomstva.

Zohľadnenie obchodného tajomstva môže znamenať, že informácie o niektorých témach sa nesmú poskytovať alebo sa nesmú poskytovať bez ochranného zabezpečenia.

56. Odvolanie sa na konzultačné formy účasti zamestnancov v odseku 3 tejto kapitoly je prevzaté z odporúčania ILO č. 94 z roku 1952 o konzultácii a spolupráci medzi zamestnávateľmi a pracovníkmi na úrovni spoločnosti. Takisto je to v súlade s ustanovením v Prehlásení ILO o NNP. Takéto konzultačné dojednania nemajú nahrádzať právo pracovníkov vyjednávať o svojich pracovných podmienkach. Odporúčanie o konzultačnej zmluve v súvislosti s pracovnými dojednaniaми je tiež súčasťou odseku 8.
57. V odseku 4 sa pracovnoprávne a priemyselné vzťahy chápu tak, že zahŕňajú dojednania o odmene a pracovnom čase. Odvolanie sa na bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci znamená, že nadnárodné spoločnosti by sa mali riadiť bežnými regulačnými normami a odvetvovými normami s cieľom minimalizovať riziko úrazov a zranení, ktoré vznikajú zo zamestnania, súvisia s ním alebo sa v ňom vyskytujú. Toto nabáda spoločnosti k tomu, aby zvýšili úroveň bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci vo všetkých častiach ich prevádzky dokonca aj vtedy, keď to nemusia platné nariadenia v krajinách, v ktorých pôsobia, formálne požadovať. Toto tiež nabáda spoločnosti k tomu, aby rešpektovali schopnosť pracovníkov opustiť pracovisko, keď existuje náležitý dôvod veriť, že to predstavuje bezprostredné a vážne riziko pre ich zdravie a bezpečnosť. Vzhľadom na dôležitosť a komplementárnosť medzi súvisiacimi odporúčaniami sú bezpečnosť a ochrana zdravia pri práci spomenuté aj v iných častiach týchto *smerníc*, najmä v kapitole o záujmoch spotrebiteľov a životnom prostredí. Odporúčanie ILO č. 194 z roku 2002 uvádza indikatívny zoznam chorôb z povolania ako aj metodických postupov a pokynov, ktoré môžu spoločnosti vziať do úvahy pri zavádzaní tohto odporúčania *smerníc*.
58. Odporúčanie v odseku 5 tejto kapitoly nabáda nadnárodné spoločnosti k tomu, aby najímali príslušnú časť zamestnancov z miestnej pracovnej sily, vrátane vedúcich pracovníkov, a aby ich zaškolili. Znenie tohto odseku o úrovni zaškolenia a zručností dopĺňa znenie odseku A. 4 kapitoly „Všeobecné pravidlá“ o podpore tvorby ľudského kapitálu. Odvolanie sa na miestnych pracovníkov dopĺňa znenie nabádajúce k tvorbe miestnej kapacity v odseku A. 3 kapitoly „Všeobecné pravidlá“. Podľa Odporúčania ILO o tvorbe ľudských zdrojov č. 195 z roku 2004 by mali spoločnosti tiež čo najviac investovať do školenia a celoživotného vzdelávania

a pri tom zaistiť rovnaké príležitosti na vzdelávanie pre ženy a iné zraniteľné skupiny ako napríklad mládež, osoby s nízkou kvalifikáciou, osoby s postihnutím, imigranti, starší pracovníci a domorodé obyvateľstvo.

59. Odsek 6 odporúča, aby spoločnosti náležite oznámili zástupcom pracovníkov a príslušným štátnym orgánom zmeny v prevádzke, ktoré by mali veľký vplyv na živobytie ich zamestnancov, najmä ukončenie činnosti subjektu spojené s hromadným prepúšťaním. Tak ako je tam uvedené, účelom tohto ustanovenia je dať zamestnancom a štátnym orgánom príležitosť spolupracovať a zmierniť účinky takýchto zmien. Toto je dôležitá zásada, ktorá je často prítomná v zákonoch o priemyselných vzťahoch a praktikách krajín, ktoré sa riadia týmito *smernicami*, hoci prístupy k zaisteniu príležitosti pre zmysluplnú spoluprácu nie sú vo všetkých týchto krajinách rovnaké. Tento odsek tiež uvádza, že by bolo vhodné, keby vzhľadom na špecifické okolnosti vedenie poskytlo takéto oznámenie pred prijatím konečného rozhodnutia. Oznámenie pred prijatím konečného rozhodnutia je často zakotvené v zákonoch o priemyselných vzťahoch a praktikách v mnohých krajinách, ktoré sa riadia týmito *smernicami*. Nie je to však jediný prostriedok na poskytnutie príležitosti pre zmysluplnú spoluprácu zameranú na zmiernenie účinkov takýchto rozhodnutí a zákony a praktiky iných krajín, ktoré sa riadia týmito *smernicami*, zabezpečujú iné prostriedky ako napríklad definované obdobia, počas ktorých sa musia viesť konzultácie pred prijatím konečného rozhodnutia.

VI. Životné prostredie

Nadnárodné spoločnosti by v rámci zákonov, nariadení a správnych postupov krajín, v ktorých vykonávajú svoje obchodné činnosti, ako aj vzhľadom na relevantné medzinárodné zmluvy, zásady, ciele a štandardy, mali náležitým spôsobom prihliadať na ochranu životného prostredia, verejného zdravia a bezpečnosti a vo všeobecnosti by mali vykonávať svoje obchodné činnosti tak, aby tým prispeli k širšiemu cieľu trvalo udržateľného rozvoja. Spoločnosti by mali najmä:

1. Vytvoriť a udržiavať systém environmentálneho manažmentu vhodný pre danú spoločnosť, ktorý zahŕňa:
 - a) získavanie a hodnotenie náležitých a včasných informácií týkajúcich sa environmentálnych, zdravotných a bezpečnostných vplyvov ich činnosti
 - b) zavedenie merateľných cieľov a v príslušných prípadoch zavedenie cieľov pre lepšie správanie sa k životnému prostrediu a využívanie zdrojov, vrátane periodického prehodnocovania relevantnosti týchto cieľov, pričom v náležitých prípadoch by tieto ciele mali byť konzistentné s príslušnými národnými politikami a medzinárodnými záväzkami v oblasti životného prostredia
 - c) pravidelné sledovanie a overovanie pokroku vo vzťahu k dosiahnutiu environmentálnych, zdravotných a bezpečnostných cieľov
2. S prihliadnutím na otázky nákladov, obchodného tajomstva a ochrany práv duševného vlastníctva by spoločnosti mali:
 - a) poskytovať verejnosti a zamestnancom náležité, merateľné a overiteľné (ak je to možné) a včasné informácie o potenciálnych environmentálnych, zdravotných a bezpečnostných vplyvoch činnosti spoločnosti, ktoré by mohli obsahovať správy o pokroku týkajúce sa zlepšenia správania sa k životnému prostrediu
 - b) zapojiť sa do náležitej a včasnej komunikácie a konzultácií so skupinami priamo ovplyvnenými environmentálnymi, zdravotnými a bezpečnostnými postupmi spoločnosti a ich zavádzaním

3. Pri procese rozhodovania sa zhodnotiť a riešiť predvídateľné environmentálne, zdravotné a bezpečnostné vplyvy súvisiace s procesmi, tovarmi a službami spoločnosti počas celej ich životnosti v snahe vyhnúť sa týmto vplyvom resp. zmierniť ich, ak sa im vyhnúť nedá. Ak môžu mať navrhované aktivity značný environmentálny, zdravotný alebo bezpečnostný vplyv a ak sú takéto činnosti predmetom rozhodnutia kompetentného orgánu, pripraviť príslušné hodnotenie vplyvov na životné prostredie.
4. V súlade s vedeckým a technickým chápaním rizík, v situáciách, kde existuje riziko vážneho poškodenia životného prostredia a tiež s prihliadnutím na zdravie a bezpečnosť ľudí, nepoužívať nedostatok vedeckej istoty ako dôvod na odkladanie zavedenia nákladovo efektívnych opatrení zameraných na predchádzanie alebo minimalizáciu takeého poškodenia.
5. Mať krízové plány na zabránenie, zmiernenie a riadenie vážneho poškodenia životného prostredia a zdravia spôsobeného ich činnosťou, vrátane nehôd a núdzových prípadov, ako aj mechanizmy na okamžité oboznamovanie kompetentných orgánov.
6. Neustále sa snažiť zlepšovať správanie sa k životnému prostrediu na úrovni spoločnosti a v náležitých prípadoch aj na úrovni jej dodávateľského reťazca, a to podporou aktivít ako napríklad:
 - a) zavádzanie takých technológií a prevádzkových postupov vo všetkých súčiastiach spoločnosti, ktoré odrážajú normy týkajúce sa správania sa k životnému prostrediu tej súčasti spoločnosti, ktorá má toto správanie najlepšie
 - b) vytvorenie a poskytovanie výrobkov alebo služieb, ktoré nemajú žiadne nenáležité vplyvy na životné prostredie, sú bezpečné pri určenom používaní, znižujú emisie skleníkových plynov, sú úsporné čo sa týka spotreby energie a prírodných zdrojov, je ich možné opätovne použiť, recyklovať alebo bezpečne znehodnotiť
 - c) podpora lepšej informovanosti spotrebiteľov o vplyvoch používania výrobkov a služieb danej spoločnosti na životné prostredie, tiež poskytovaním presných informácií o svojich produktoch (napríklad o emisiách skleníkových plynov, biodiverzite, efektívnosti zdrojov alebo iných záležitostiach týkajúcich sa životného prostredia)
 - d) skúmanie a hodnotenie spôsobov, ako zlepšiť správanie sa spoločnosti k životnému prostrediu z dlhodobého hľadiska, napríklad vytvorením stratégií na zníženie emisií, efektívnejšie využívanie zdrojov a recykláciu, nahradenie alebo zníženie používania jedovatých látok alebo stratégií o biodiverzite

7. Poskytovať zamestnancom náležité vzdelanie a školenie týkajúce sa otázok zdravia a bezpečnosti v súvislosti so životným prostredím, vrátane narábania s nebezpečnými materiálmi a predchádzania nehodám majúcimi vplyv na životné prostredie, ako aj vrátane všeobecnejších oblastí environmentálneho manažmentu ako napríklad postupy hodnotenia vplyvu na životné prostredie, vzťahy s verejnosťou a environmentálne technológie.
8. Prispievať k rozvoju environmentálne zmyslupnej a ekonomicky efektívnej verejnej politiky, napríklad prostredníctvom partnerstiev alebo iniciatív zameraných na zvýšenie informovanosti o životnom prostredí a zlepšenie jeho ochrany.

Komentár k životnému prostrediu

60. Text kapitoly o životnom prostredí všeobecne odráža zásady a ciele obsiahnuté v Deklarácii o životnom prostredí a rozvoji z Ria, v agende 21 (v rámci Deklarácie z Ria). Tiež zohľadňuje Dohovor o prístupe k informáciám, účasti verejnosti na rozhodovacom procese a prístupe k spravodlivosti v záležitostiach životného prostredia (Aarhuský dohovor) a odráža normy uvedené v nástrojoch ako napríklad norma ISO pre systémy environmentálneho manažmentu.
61. Dobrý environmentálny manažment je dôležitou časťou trvalo udržateľného rozvoja a čoraz viac sa považuje za zodpovednosť spoločností ako aj obchodnú príležitosť. Nadnárodné spoločnosti hrajú dôležitú úlohu z oboch hľadísk. Vedenie týchto spoločností by preto malo vo svojich podnikateľských stratégiách venovať náležitú pozornosť otázke životného prostredia. Zlepšovanie správania sa k životnému prostrediu si vyžaduje systematický prístup a neustále zlepšovanie systému. Systém environmentálneho manažmentu poskytuje interný rámec potrebný na riadenie vplyvov spoločnosti na životné prostredie a na zohľadnenie environmentálnych hľadísk pri podnikateľskej činnosti. Zavedenie takého systému by malo pomôcť uistiť zainteresované osoby, zamestnancov a spoločenstvo o tom, že spoločnosť aktívne pracuje na ochrane životného prostredia pred vplyvmi jej činnosti.
62. Okrem zlepšenia správania sa k životnému prostrediu môže vytvorenie systému environmentálneho manažmentu poskytnúť ekonomické výhody spoločnostiam vďaka nižším prevádzkovým a poistným nákladom, lepšiemu šetreniu energie a zdrojov, nižším výdavkom na dodržiavanie zákonov a plnenie si povinností, lepšiemu prístupu ku kapitálu a zručnostiam, vyššej spokojnosti zákazníkov a lepším vzťahom s okolím a s verejnosťou.

63. V súvislosti s týmito *smernicami* by sa mal „dobrý environmentálny manažment“ chápať v najširšom slova zmysle tak, že zahŕňa činnosti zamerané na riadenie priameho aj nepriameho vplyvu činnosti spoločnosti na životné prostredie z dlhodobého hľadiska a zahŕňa aj prvky ochrany pred znečistením a využívania zdrojov.
64. Vo väčšine spoločností je potrebný interný kontrolný systém na riadenie činnosti spoločnosti. Časť tohto systému zameraná na životné prostredie môže obsahovať napríklad ciele pre lepšie správanie sa k životnému prostrediu a pravidelné sledovanie pokroku pri dosahovaní týchto cieľov.
65. Informácie o činnosti spoločností a o ich vzťahoch s poddodávateľmi a ich dodávateľmi a o súvisiacich vplyvoch na životné prostredie sú dôležitým nástrojom na budovanie dôvery verejnosti. Tento nástroj je najúčinnější vtedy, keď sa informácie poskytujú transparentne a keď motivuje k aktívnej konzultácii so zainteresovanými osobami ako napríklad zamestnancami, zákazníkmi, dodávateľmi, zhotoviteľmi, miestnymi spoločenstvami a všeobecne s verejnosťou s cieľom podporovať atmosféru dlhodobej dôvery a porozumenia tém spoločného záujmu, ktoré sa týkajú životného prostredia. Podávanie správ a komunikácia sú mimoriadne vhodné vtedy, keď sa jedná o vzácne alebo ohrozené prírodné bohatstvo buď z regionálneho, národného alebo medzinárodného hľadiska. Užitočné informácie poskytujú normy pre podávanie správ ako napríklad Globálna iniciatíva pre podávanie správ (GRI).
66. Pri poskytovaní presných informácií o svojich produktoch majú spoločnosti niekoľko možností ako napríklad systémy dobrovoľného označovania alebo certifikácie. Pri využívaní týchto nástrojov by mali spoločnosti náležite zohľadniť svoje spoločenské a hospodárske vplyvy na rozvojové krajiny a platné medzinárodne uznávané normy.
67. Súčasťou bežnej obchodnej činnosti môže byť ex ante hodnotenie potenciálnych vplyvov na životné prostredie súvisiacich s činnosťou spoločnosti. Spoločnosti často vykonávajú náležité hodnotenia vplyvu na životné prostredie, dokonca aj ak to zákon od nich nevyžaduje. Environmentálne hodnotenia spoločností môžu obsahovať široký a do budúcnosti hľadiaci pohľad na potenciálne vplyvy činnosti spoločnosti a činnosti poddodávateľov a dodávateľov, riešiť príslušné vplyvy a skúmať alternatívy a opatrenia na zmiernenie, ktorých cieľom je zabrániť alebo napraviť negatívne vplyvy. Tieto *smernice* tiež uznávajú, že nadnárodné spoločnosti majú určitú zodpovednosť v iných častiach životného cyklu produktu.
68. Niektoré nástroje, ktoré už prijali krajiny riadiace sa týmito *smernicami*, vrátane zásady č. 15 Deklarácie o životnom prostredí a rozvoji z Ria, obsahujú „preventívny prístup“.

Žiaden z týchto nástrojov nie je výslovne určený spoločnosťou, hoci sú príspevky spoločností zahrnuté vo všetkých z nich.

69. Základný predpoklad týchto *smerníc* je ten, že spoločnosti by mali konať čo najskôr a proaktívne, napríklad aby sa vyhli vážnym alebo nezvratným škodám na životnom prostredí, ktoré vyplývajú z ich činnosti. Avšak to, že tieto *smernice* sú určené spoločnostiam znamená, že žiaden existujúci nástroj nevyjadruje toto odporúčanie úplne adekvátne. Tieto *smernice* preto čerpajú z existujúcich nástrojov, no žiaden z nich úplne neodrážajú.
70. Účelom týchto *smerníc* nie je znova interpretovať existujúce nástroje ani vytvoriť nové záväzky alebo precedens zo strany vlád. Ich cieľom je len odporúčať, ako by sa mal na úrovni spoločností zaviesť preventívny prístup. Vzhľadom na ranné štádium tohto procesu sa uznáva, že pri jeho uplatňovaní je potrebná istá flexibilita vzhľadom na špecifický kontext, v ktorom sa vykonáva. Tiež sa uznáva to, že vlády určujú základný rámec v tejto oblasti a majú zodpovednosť pravidelne so zainteresovanými osobami hovoriť o tom, aký ďalší postup bude najvhodnejší.
71. Tieto *smernice* tiež nabádajú spoločnosti k tomu, aby sa snažili zlepšiť správanie všetkých svojich prevádzok k životnému prostrediu, aj keď to nemusia formálne požadovať existujúce postupy v krajinách, v ktorých pôsobia. Z tohto hľadiska by mali spoločnosti náležite zohľadniť svoje spoločenské a ekonomické vplyvy na rozvojové krajiny.
72. Napríklad nadnárodné spoločnosti majú často prístup k existujúcim a inovatívnym technológiám alebo prevádzkovým postupom, ktoré, ak sa použijú, by mohli zlepšiť celkové správanie sa k životnému prostrediu. Nadnárodné spoločnosti sa často považujú za lídrov vo svojich odvetviach, takže by sa potenciál „ukázkového vplyvu“ na iné spoločnosti nemal prehliadať. Dôležitým spôsobom, ako všeobecne vybudovať podporu pre medzinárodné investičné aktivity je zaistiť, že životné prostredie krajín, v ktorých nadnárodné spoločnosti pôsobia, bude mať tiež prospech z dostupných a inovatívnych technológií a postupov.
73. Spoločnosti hrajú dôležitú úlohu pri školení a vzdelávaní svojich zamestnancov v oblasti životného prostredia. Podporujú sa v tom, aby si čo najširšie plnili túto svoju úlohu, najmä v oblastiach priamo súvisiacich s ľudským zdravím a bezpečnosťou.

VII. **Boj proti podplácaniu, žiadosť o úplatok a vymáhanie úplatku**

Spoločnosti by nemali priamo ani nepriamo ponúkať, sľubovať, dávať alebo požadovať úplatok ani iné nenáležité výhody, aby získali alebo si udržali zákazku alebo inú nenáležitú výhodu. Spoločnosti by taktiež nemali žiadať o úplatky ani ich vymáhať. Spoločnosti by mali najmä:

1. Ponúkať, sľubovať ani dávať verejným činiteľom alebo zamestnancom obchodných partnerov nenáležité peňažné alebo iné výhody. Rovnako tak by spoločnosti nemali žiadať, schváliť ani prijímať nenáležité peňažné ani iné výhody od verejných činiteľov alebo zamestnancov obchodných partnerov. Spoločnosti by nemali používať tretie strany ako napríklad agentov a iných sprostredkovateľov, konzultantov, zástupcov, distribútorov, konzorciá, zhotoviteľov a dodávateľov a partnerov v spoločných spoločnostiach na poskytnutie nenáležitých peňažných alebo iných výhod verejným činiteľom alebo zamestnancom ich obchodných partnerov alebo ich príbuzným alebo spoločníkom.
2. Mali by vytvoriť a zaviesť primerané interné kontroly, etické programy a programy na dodržiavanie predpisov alebo opatrenia, ktorých cieľom je zabrániť úplatkárstvu a odhaliť ho, ktoré sú vytvorené na základe hodnotenia rizika vzhľadom na konkrétnu situáciu spoločnosti, najmä rizika úplatkárstva, ktorému spoločnosť čelí (ako napríklad jej geografický a odvetvový sektor). Tieto interné kontroly, etické programy alebo opatrenia a programy alebo opatrenia na dodržiavanie predpisov by mali obsahovať systém finančných a účtovných postupov, vrátane systému internej kontroly, ktorý je náležite vytvorený tak, aby zaistil vedenie správnych a presných účtovných kníh, záznamov a účtov s cieľom zaistiť, že sa nedajú použiť na účel podplácania alebo krytia podplácania. Takáto konkrétna situácia spoločnosti a riziko podplácania by sa mali pravidelne sledovať a podľa potreby prehodnocovať s cieľom zaistiť, že interné kontroly, etické programy alebo opatrenia a programy alebo opatrenia na dodržiavanie predpisov sú prispôbené a sú stále účinné, a s cieľom zmierniť riziko vzniku situácie, kedy sa spoločnosti stanú spoluvinníkmi pri podplácaní, žiadosti o úplatok a vymáhaní úplatku.
3. Zakázať používanie malých platieb na urýchlenie úradných výkonov alebo od ich používania odrádzať, a to pri interných podnikových kontrolách, v etických programoch alebo opatreniach a programoch alebo opatreniach na dodržiavanie predpisov.

Ide o platby, ktoré sú vo všeobecnosti nelegálne v krajinách, kde sa vykonávajú, a keď sa takáto platba vykoná, je potrebné ju presne zaznamenať do účtovných kníh a finančných záznamov.

4. So zohľadnením konkrétneho rizika podplácania, ktorému spoločnosť čelí, vykonať riadne zdokumentovanú náležitú odbornú starostlivosť v súvislosti s najímaním agentov ako aj náležitým a pravidelným dohľadom nad nimi a zabezpečiť, že odmeňovanie agentov je náležité a poskytuje sa iba za oprávnené služby. V príslušných prípadoch by sa mal viesť zoznam agentov zapojených do transakcií s verejnými orgánmi a štátnymi spoločnosťami a mal by sa poskytnúť kompetentným orgánom podľa platných požiadaviek pre zverejňovanie.
5. Sprehľadniť svoje činnosti v oblasti boja proti úplatkárstvu, žiadaní o úplatky a vymáhaní úplatkov. Relevantnými opatreniami môžu byť vykonanie verejného záväzku ohľadne boja proti úplatkom, žiadosti o úplatok a vymáhaniu úplatku a zverejnenie systémov riadenia a interných kontrol, etických programov alebo opatrení a programov alebo opatrení na dodržiavanie predpisov, ktoré spoločnosti prijali s cieľom dodržiavať tieto záväzky. Spoločnosti by mali tiež presadzovať otvorenosť a dialóg s verejnosťou s cieľom podporovať jej informovanosť a spoluprácu pri boji proti podplácaniu, žiadosti o úplatky a vymáhaniu úplatkov.
6. Podporovať informovanosť zamestnancov o pravidlách spoločnosti a interných kontrolách, etických programoch alebo opatreniach a programoch alebo opatreniach na dodržiavanie predpisov proti podplácaniu, žiadaniu o úplatok a vymáhaniu úplatkov ako aj ich dodržiavanie, a to prostredníctvom náležitého rozširovania takýchto pravidiel, programov alebo opatrení a prostredníctvom školiacich programov a disciplinárnych postupov.
7. Nedávať nelegálne príspevky kandidátom do verejnej funkcie alebo politickým stranám ani iným politickým organizáciám. Politické príspevky by mali plne spĺňať požiadavky na zverejnenie a mali by sa nahlásiť vyššiemu vedeniu.

Komentár k boju proti podplácaniu, žiadosti o úplatok a vymáhaniu úplatku

74. Podplácanie a korupcia poškodzujú demokratické inštitúcie a riadenie korporácií. Odrádzajú od investovania a deformujú medzinárodnú hospodársku súťaž. Najmä sprenevera financií prostredníctvom korupčných praktík odrádza občanov od snahy dosiahnuť vyššiu úroveň hospodárskeho, spoločenského a environmentálneho blahobytu a bráni snahám bojovať proti chudobe. Spoločnosti hrajú dôležitú úlohu pri boji proti týmto praktikám.

75. Vhodnosť, integrita a transparentnosť vo verejných aj súkromných oblastiach sú kľúčovými pojmami v boji proti podplácaniu, žiadosti o úplatok a vymáhaniu úplatkov. Podnikateľské skupiny, mimovládne organizácie, vlády a medzivládne organizácie spolupracujú s cieľom posilniť verejnú podporu protikorupčných opatrení a zvýšiť transparentnosť a povedomie verejnosti o problémoch korupcie a podplácania. Prijatie náležitých postupov riadenia spoločností je tiež základným prvkom pri presadzovaní kultúry etiky v spoločnostiach.
76. *Dohovor OECD o boji proti podplácaniu zahraničných verejných činiteľov v medzinárodných obchodných transakciách* (Dohovor o boji proti podplácaniu) vstúpil do platnosti dňa 15. februára 1999. Dohovor o boji proti podplácaniu spolu s *Odporúčaním pre ďalší boj proti úplatkárstvu zahraničných štátnych úradníkov v rámci medzinárodných obchodných transakcií z roku 2009* (*Odporúčanie o boji proti podplácaniu z roku 2009*), *Odporúčaním o daňových opatreniach pre ďalší boj proti úplatkárstvu zahraničných štátnych úradníkov v rámci medzinárodných obchodných transakcií z roku 2009* a *Odporúčaním o podplácaní a štátom podporovaných vývozných úveroch z roku 2006* sú základné nástroje OECD, ktoré sa zameriavajú na ponúkajú úplatkov. Ich cieľom je eliminovať „poskytovanie“ úplatkov zahraničným štátnym úradníkom, pričom každá krajina je zodpovedná za činnosti svojich spoločností a za to, čo sa deje v rámci jej jurisdikcie.⁶ Program prísneho a systematického sledovania toho, ako krajiny dodržiavajú Dohovor o boji proti podplácaniu, bol vytvorený s cieľom podporiť úplné zavedenie týchto nástrojov.
77. *Odporúčanie o boji proti podplácaniu z roku 2009* najmä odporúča vládam, aby nabádali spoločnosti k vytvoreniu a zavedeniu primeranej internej kontroly, etických programov alebo opatrení a programov alebo opatrení na dodržiavanie predpisov, aby tak zabránili a odhalili zahraničné podplácanie, a to so zohľadnením *Pokynov pre správne postupy pre interné kontroly, etiku a*

6. Na účely tohto Dohovoru je „úplatok“ definovaný ako „...ponuka, prísľub alebo poskytnutie akejkoľvek nenáležitej peňažnej alebo inej výhody, či už priamo alebo pomocou sprostredkovateľov, zahraničnému verejnému činiteľovi, pre daného verejného činiteľa alebo pre tretiu stranu, ktorého účelom je, aby daný verejný činiteľ konal alebo nekonal v súvislosti s plnením si svojich oficiálnych povinností, s cieľom získať alebo si zachovať obchodnú alebo inú nenáležitú výhodu pri vykonávaní medzinárodných obchodných činností“. Komentáre k tomuto Dohovoru (odsek 9) objasňujú, že „malé platby na urýchlenie úradných výkonov nepredstavujú platby vykonané s cieľom „získať alebo si zachovať obchodnú alebo inú nenáležitú výhodu“ vo význame odseku 1, a preto nie sú priestupkom. Takéto platby, ktoré sa v niektorých krajinách vykonávajú preto, aby primáli verejných činiteľov plniť si svoje funkcie, ako napríklad vydávanie licencií alebo povolení, sú vo všeobecnosti nelegálne v príslušnej zahraničnej krajine. Iné krajiny môžu a mali by riešiť tento ničivý jav napríklad podporou programov dobrej správy vecí verejných. ...”.

dodržiavanie predpisov, uvedené v prílohe II k *Odporúčaniu o boji proti podplácaniu* z roku 2009. Tieto *Pokyny pre správne postupy* sú určené spoločnosťou ako aj obchodným organizáciám a odborným združeniam a zdôrazňujú správne postupy na zaistenie efektívnosti ich interných kontrol, etických programov alebo opatrení a programov alebo opatrení na dodržiavanie predpisov s cieľom zabrániť zahraničnému podplácaniu a odhaliť ho.

78. Iniciatívy súkromného sektora a občianskej spoločnosti tiež pomáhajú spoločnostiam vytvárať a uplatňovať účinné postupy boja proti podplácaniu.
79. *Dohovor Organizácie Spojených národov proti korupcii (Dohovor OSN proti korupcii)*, ktorý vstúpil do platnosti dňa 14. decembra 2005, určuje širší rozsah noriem, opatrení a pravidiel boja proti korupcii. Podľa *Dohovoru OSN proti korupcii* musia štáty - strany Dohovoru zakázať svojim verejným činiteľom prijímať úplatky a svojim spoločnostiam podplácať domácich verejných činiteľov ako aj zahraničných verejných činiteľov a činiteľov verených medzinárodných organizácií a zväžiť zákaz podplácania v súkromnom sektore. *Dohovor OSN proti korupcii* a *Dohovor o boji proti podplácaniu* sa navzájom podporujú a dopĺňajú.
80. Postupy dobrej správy vecí verejných sú dôležitým prvkom, ktorý zabraňuje tomu, že spoločnosti budú požiadané o zaplatenie úplatku, a tým riešia dopytovú stranu podplácania. Spoločnosti môžu podporovať skupinové iniciatívy zamerané na boj proti žiadaniu o úplatok a vymáhaniu úplatku. Vlády domovskej aj hostiteľskej krajiny by mali pomôcť spoločnostiam, ktoré musia čeliť žiadosti o úplatok a vymáhaniu úplatku. *Pokyny pre správne postupy pre špecifické články Dohovoru* v prílohe I k *Odporúčaniu o boji proti podplácaniu* z roku 2009 uvádzajú, že *Dohovor o boji proti podplácaniu* by sa mal zaviesť tak, aby neposkytol obranu alebo výnimku v situácii, keď zahraničný verejný činiteľ požiada o úplatok. Okrem toho *Dohovor OSN proti korupcii* požaduje kriminalizáciu žiadosti o úplatok domácimi verejnými činiteľmi.

VIII. Zájmy spotrebiteľov

Pri jednaní so spotrebiteľmi by spoločnosti mali konať v súlade so spravodlivými obchodnými, marketingovými a reklamnými postupmi a mali by vykonať všetky kroky potrebné na zaistenie kvality a spoľahlivosti tovarov alebo služieb, ktoré poskytujú. Spoločnosti by mali najmä:

1. Zabezpečiť, aby tovary alebo služby, ktoré poskytujú, vyhovovali všetkým dohodnutým alebo zákonne požadovaným normám ohľadne zdravia a bezpečnosti spotrebiteľov, vrátane noriem týkajúcich sa varovaní o škodlivosti pre zdravie a bezpečnostných informácií.
2. Poskytovať presné, overiteľné a jednoznačné informácie, ktoré sú pre spotrebiteľov dostatočné na to, aby mohli vykonať informované rozhodnutie, vrátane informácií o cenách a v príslušných prípadoch o obsahu, bezpečnom používaní, vlastnostiach súvisiacich so životným prostredím, údržbe, skladovaní a likvidácii tovarov a služieb. Ak je to možné, tieto informácie by sa mali poskytnúť tak, že to spotrebiteľom pomôže porovnať produkty.
3. Poskytovať spotrebiteľom prístup k spravodlivým, jednoducho použiteľným, včasným a účinným mimosúdnyim mechanizmom na riešenie sporov a nápravu bez zbytočnej finančnej záťaže.
4. Nerobiť vyhlásenia, neopomínať ani sa nezapájať do iných praktík, ktoré sú klamlivé, zavádzajúce, podvodné alebo nečestné.
5. Podporovať snahu propagovať vzdelávanie spotrebiteľov v oblastiach, ktoré súvisia s ich obchodnými činnosťami, okrem iného s cieľom zlepšiť schopnosť spotrebiteľov: i) robiť informované rozhodnutia o komplexných tovaroch, službách a trhoch, ii) lepšie porozumieť hospodárskemu, environmentálnemu a spoločenskému vplyvu svojich rozhodnutí a iii) podporovať trvalo udržateľnú spotrebu.
6. Rešpektovať súkromie spotrebiteľov a vykonať náležité opatrenia na zaistenie bezpečnosti ich osobných údajov, ktoré zbierajú, archivujú, spracovávajú alebo rozširujú.
7. Plne spolupracovať so štátnymi orgánmi s cieľom zabrániť a bojovať proti klamlivým marketingovým praktikám (vrátane zavádzajúcej reklamy a komerčného podvodu) a znižovať alebo zabráňovať vážnym hrozbám pre verejné zdravie a bezpečnosť alebo pre životné prostredie, ktoré vyplývajú zo spotreby, používania alebo likvidácie ich tovarov a služieb.

8. Pri uplatňovaní vyššie uvedených zásad zohľadňovať i) potreby zraniteľných a znevýhodnených spotrebiteľov a ii) špecifické problémy, ktoré môže spotrebiteľom spôsobovať elektronický obchod.

Komentár k záujmom spotrebiteľov

81. Kapitola o záujmoch spotrebiteľov *Smerníc* OECD pre nadnárodné spoločnosti čerpá z práce Komisie OECD pre spotrebiteľskú politiku a Komisie pre finančné trhy ako aj z práce iných medzinárodných organizácií vrátane Medzinárodnej obchodnej komory, Medzinárodnej organizácie pre normalizáciu a Spojených národov (tzn. *Usmernení OECD pre spotrebiteľskú politiku* rozšírených v roku 1999).
82. Táto kapitola uznáva, že spokojnosť zákazníkov a súvisiace záujmy tvoria základ úspešného fungovania spoločností. Tiež uznáva, že spotrebiteľské trhy pre tovary a služby prešli časom veľkou transformáciou. Regulačná reforma, otvorenejšie svetové trhy, rozvoj nových technológií a nárast spotrebiteľských služieb sú kľúčovými hybnými silami zmien a poskytli spotrebiteľom väčší výber a iné výhody, ktoré vyplývajú z otvorenejšej konkurencie. Vo všeobecnosti sa tiež dá povedať, že tempo zmien a vyššia zložitosť mnohých trhov spôsobili, že pre spotrebiteľov je ťažšie porovnávať a hodnotiť tovary a služby. Okrem toho sa demografia spotrebiteľov časom tiež zmenila. Deti sa stávajú čoraz dôležitejšími silami na trhu rovnako ako rastúci počet starších dospelých. Zatiaľ čo sú spotrebiteľia celkovo lepšie vzdelaní, mnohí stále nemajú základné matematické zručnosti a gramotnosť, ktoré sa požadujú v dnešnom komplexnejšom informačne intenzívnom trhu. Okrem toho chce čoraz viac spotrebiteľov vedieť o postavení a činnosti spoločnosti z hľadiska mnohých hospodárskych, spoločenských a environmentálnych záležitostí a zohľadňujú ich pri výbere tovarov a služieb.
83. Úvodné vyhlásenie žiada od spoločností, aby uplatňovali spravodlivé obchodné, marketingové a reklamné postupy a zaistili kvalitu a spoľahlivosť tovarov alebo služieb, ktoré poskytujú. Uvádza sa, že tieto zásady platia pre tovary aj služby.
84. Odsek 1 zdôrazňuje, že je dôležité, aby sa spoločnosti pridržovali požadovaných noriem pre zdravie a bezpečnosť a aby poskytovali spotrebiteľom príslušné informácie o zdraví a bezpečnosti ohľadne ich produktov.

85. Odsek 2 sa týka zverejňovania informácií. Žiada spoločnosti, aby poskytovali informácie, ktoré spotrebiteľom postačujú na vykonanie informovaných rozhodnutí. Toto v náležitých prípadoch zahŕňa informácie o finančných rizikách súvisiacich s produktmi. Okrem toho musia v niektorých prípadoch spoločnosti podľa zákona poskytovať spotrebiteľom také informácie, aby mohli priamo porovnávať tovary a služby (napríklad jednotkovú cenu). Ak neexistuje priama legislatíva, by mali spoločnosti pri jednaní so spotrebiteľmi poskytovať informácie tak, aby im to pomohlo porovnať tovary a služby a ľahko určiť, aká bude celková cena produktu. Je potrebné poznamenať, že to, čo sa považuje za „dostatočné“, sa v priebehu času mení a spoločnosti by mali na tieto zmeny reagovať. Všetky vyhlásenia spoločností o produktoch a životnom prostredí by mali byť založené na primeraných dôkazoch a v príslušných prípadoch na náležitých testoch. Vzhľadom na narastajúci záujem spotrebiteľov o otázky životného prostredia a trvalo udržateľnej spotreby by sa mali v príslušných prípadoch poskytovať informácie o environmentálnych vlastnostiach produktov. Mohlo by ísť o informácie o energetickej účinnosti a stupni recyklovateľnosti produktov a v prípade potravín by to mohli byť informácie o poľnohospodárskych postupoch.
86. Spotrebiteľia čoraz viac zvažujú správanie spoločností pri vykonávaní svojich rozhodnutí o nákupe. Spoločnosti by preto mali zverejňovať informácie o iniciatívach, ktoré vykonali s cieľom integrovať spoločenské a environmentálne záležitosti do svojich organizačných jednotiek a inak podporovať trvalo udržateľnú spotrebu. Kapitola III týchto *smerníc* o zverejňovaní informácií je relevantná z tohto hľadiska. Spoločnosti by preto mali verejnou informovať o svojich hodnotách alebo o svojom správaní, čo zahŕňa poskytovanie informácií o ich spoločenských, etických a environmentálnych politikách a iných kódexoch správania sa, ku ktorým sa daná spoločnosť hlási. Tieto informácie by mali zverejňovať v jednoduchom jazyku a vo formáte prístupnom pre spotrebiteľov. Uvítal by sa nárast počtu spoločností, ktoré informujú o týchto oblastiach a pri tom sa zameriavajú na spotrebiteľov.
87. Odsek 3 vychádza zo znenia *Odporúčania o riešení spotrebiteľských sporov a uplatňovaní nárokov spotrebiteľov na nápravu* Rady z roku 2007. Toto odporúčanie určuje rámec pre vytvorenie účinných prístupov k riešeniu sťažností spotrebiteľov, vrátane viacerých činností, ktoré môže dané odvetvie v tejto súvislosti vykonať. Mechanizmy, ktoré vytvorili viaceré spoločnosti na riešenie spotrebiteľských sporov, im pomohli zvýšiť dôveru a spokojnosť spotrebiteľov. Tieto mechanizmy môžu poskytovať praktickejšie riešenia sťažností než právne kroky, ktoré môžu byť drahé, náročné a zdĺhavé pre všetky zainteresované strany. Aby však boli tieto mimosúdne

mechanizmy účinné, musia byť spotrebiteľia o nich informovaní, a mali by využiť rady o tom, ako podávať sťažnosti, najmä keď sa spory týkajú cezhraničných alebo viacrozmerových transakcií.

88. Odsek 4 sa týka klamlivých, zavádzajúcich, podvodných a iných nečestných obchodných praktík. Takéto postupy môžu deformovať trhy na úkor spotrebiteľov a zodpovedných spoločností a malo by sa im predchádzať.
89. Odsek 5 sa týka vzdelávania spotrebiteľov, ktorého dôležitosť vzrástla pri zvyšujúcej sa komplexnosti mnohých trhov a produktov. Vlády, spotrebiteľské organizácie a mnohé spoločnosti uznali, že toto je spoločná zodpovednosť a že môžu v tejto súvislosti hrať dôležitú úlohu. Ťažkosti, ktoré zažívajú spotrebiteľia pri hodnotení komplexných produktov vo finančných a iných oblastiach podčiarkujú, aké dôležité je, aby zainteresované strany spoločne podporovali vzdelávanie zamerané na zlepšovanie rozhodovania sa spotrebiteľov.
90. Odsek 6 sa týka osobných údajov. Fakt, že spoločnosti čoraz viac zbierajú a využívajú osobné údaje, čomu čiastočne pomáha internet a technologické výdobytky, poukazuje na dôležitosť ochrany osobných údajov pred narušením súkromia spotrebiteľov, vrátane narušenia bezpečnosti.
91. Odsek 7 podčiarkuje dôležitosť toho, aby spoločnosti spolupracovali s verejnými orgánmi a tak pomohli zabraňovať a efektívnejšie bojovať proti klamlivým marketingovým praktikám. O spoluprácu sa tiež žiada s cieľom znížiť riziko ohrozenia verejného zdravia a bezpečnosti a životného prostredia alebo mu zabrániť. Toto zahŕňa riziká spojené s likvidáciou tovarov ako aj ich spotrebou a využívaním. Týmto sa uznáva dôležitosť zohľadnenia celého životného cyklu produktov.
92. Odsek 8 žiada spoločnosti, aby zohľadnili situáciu zraniteľných a znevýhodnených spotrebiteľov pri obchodovaní s tovarmi a službami. Znevýhodnenými alebo zraniteľnými spotrebiteľmi sa myslia konkrétni spotrebiteľia alebo kategórie spotrebiteľov, ktorí sa môžu kvôli osobným charakteristikám alebo okolnostiam (napríklad vek, duševná a fyzická schopnosť, vzdelanie, príjem, jazyk alebo vzdialenosť) stretnúť s mimoriadnymi ťažkosťami na dnešných informačne intenzívnych globalizovaných trhoch. Tento odsek tiež zdôrazňuje narastajúcu dôležitosť mobilných a iných foriem elektronického obchodovania na globálnych trhoch. Výhody, ktoré poskytuje takéto obchodovanie, sú značné a stále narastajú. Vlády strávili dlhý čas skúmaním spôsobov, ako zaistiť, že spotrebiteľia budú pri elektronickom obchodovaní transparentne a účinne chránení minimálne tak ako pri tradičnejších formách obchodovania.

IX. Veda a technika

Spoločnosti by sa mali:

1. Snažiť zabezpečiť, aby boli ich činnosti kompatibilné s vedecko-technologickými stratégiami a plánmi krajín, v ktorých pôsobia, a podľa potreby by mali prispievať k rozvoju miestnej a národnej inovačnej kapacity.
2. V príslušných prípadoch pri vykonávaní svojich obchodných činností prijať postupy umožňujúce transfer a rýchle šírenie technológií a know-how s náležitým prihliadnutím na ochranu práv duševného vlastníctva.
3. V príslušných prípadoch pracovať na vedecko-technologickom rozvoji v hostiteľských krajinách, pričom by sa mali zameriavať na potreby miestneho trhu, využiť vedecko-technologický ľudský potenciál hostiteľskej krajiny a zabezpečiť ich školenie s prihliadnutím na komerčné potreby.
4. Pri udeľovaní licencií na využívanie práv duševného vlastníctva alebo v prípade iného typu transferu technológií konať za primeraných podmienok a spôsobom, ktorý prispeje k dlhodobému trvalo udržateľnému rozvoju hostiteľskej krajiny.
5. Ak je to z hľadiska obchodných cieľov relevantné, nadviazať vzťahy s miestnymi univerzitami a verejnými výskumnými ústavmi a zúčastňovať sa spoločných výskumných projektov spolu s miestnymi priemyselnými spoločnosťami alebo priemyselnými asociáciami.

Komentár k vede a technológii

93. V globalizovanom hospodárstve založenom na vedomostiach, kedy sú hranice štátov menej dôležité, a to aj pre malé alebo na domáci trh orientované spoločnosti, je schopnosť mať prístup a využívať technológie a know-how zásadná pre zlepšenie výsledkov spoločnosti. Takýto prístup je tiež dôležitý preto, aby sme si uvedomili vplyv technologického pokroku na celé hospodárstvo, vrátane rastu produktivity a vytvárania pracovných príležitostí v kontexte trvalo udržateľného rozvoja. Nadnárodné spoločnosti sú hlavným kanálom pre transfer technológií cez hranice. Prispievajú k

národnej inovačnej kapacite ich hostiteľských krajín tak, že vytvárajú, šíria a dokonca umožňujú domácim spoločnostiam a inštitúciám používať nové technológie. Ak sú na výskum a vývoj zamerané činnosti nadnárodných spoločností dobre spojené s národným inovačným systémom, môžu pomôcť zlepšiť hospodársky a spoločenský pokrok v ich hostiteľských krajinách. Rozvoj dynamického inovačného systému v hostiteľskej krajine zas rozširuje obchodné príležitosti pre nadnárodné spoločnosti.

94. Cieľom tejto kapitoly je preto v rámci ekonomickej uskutočniteľnosti podporovať konkurencieschopnosť a iné aspekty, to, aby nadnárodné spoločnosti šíрили výsledky výskumno-vývojových činností medzi krajinami, v ktorých pôsobia, a tým prispievali k inovačným kapacitám hostiteľských krajín. Z tohto hľadiska môže podpora šírenia technológií zahŕňať komercializáciu produktov, ktoré využívajú nové technológie, vydávanie licencií na inovácie procesov, najímanie a školenie vedecko-technologických pracovníkov a rozvoj spoločných výskumno-vývojových spoločností. Pri predaji alebo vydávaní licencií pre technológie by sa nemali len náležite dojednať primerané podmienky, no nadnárodné spoločnosti môžu chcieť zväžiť dlhodobé rozvojové, environmentálne a iné vplyvy technológií na domácu a hostiteľskú krajinu. Vo svojich iniciatívach môžu nadnárodné spoločnosti vytvoriť a zlepšiť inovačnú kapacitu svojich medzinárodných dcérskych spoločností a poddodávateľov. Okrem toho môžu nadnárodné spoločnosti upriamiť pozornosť na dôležitosť miestnej vedeckej a technologickej infraštruktúry, jednak fyzickej ako aj inštitucionálnej. Z tohto hľadiska môžu nadnárodné spoločnosti užitočne prispievať k vytvoreniu takých politických rámcov zo strany vlád hostiteľských krajín, ktoré vedú k rozvoju dynamických inovačných systémov.

X. Hospodárska súťaž

Spoločnosti by sa mali:

1. Vykonávať svoje činnosti v súlade so všetkými platnými zákonmi a nariadeniami o hospodárskej súťaži s prihliadnutím na zákony o hospodárskej súťaži všetkých krajín, v ktorých môžu mať ich činnosti škodlivý vplyv na hospodársku súťaž.
2. Neuzatvárať ani nevykonávať zmluvy s konkurentmi, ktoré poškodzujú hospodársku súťaž, vrátane dohôd, ktorých cieľom je:
 - a) určiť fixné ceny
 - b) podávať zmanipulované ponuky (tajne dohodnuté výberové konania)
 - c) zavádzať obmedzenia alebo kvóty pre objem produkcie
 - d) zdieľať alebo rozdeľovať trhy alokáciou zákazníkov, dodávateľov, území alebo obchodného zamerania
3. Spolupracovať s úradmi vyšetrujúcimi hospodársku súťaž okrem iného a v súlade s platným zákonom a príslušnými zárukami tým, že spoločnosti budú poskytovať čo najrýchlejšie a najúplnejšie odpovede na žiadosti o informácie a že zväžia využitie dostupných nástrojov, napríklad v príslušných prípadoch sa zrieknu dôvernosti, aby podporili účinnú a efektívnu spoluprácu s úradmi vyšetrujúcimi hospodársku súťaž.
4. Pravidelne zvyšovať informovanosť zamestnancov o dôležitosti dodržiavania všetkých platných zákonov a nariadení o hospodárskej súťaži a najmä školiť vyššie vedenie spoločnosti o témach súvisiacich s hospodárskou súťažou.

Komentár k hospodárskej súťaži

95. Tieto odporúčania zdôrazňujú dôležitosť zákonov a nariadení o hospodárskej súťaži pre účinné fungovanie národných a medzinárodných trhov a znova potvrdzujú dôležitosť dodržiavania

týchto zákonov a nariadení zo strany domácich a nadnárodných spoločností. Takisto sa snažia zaistiť, aby všetky spoločnosti poznali zmeny týkajúce sa rozsahu, nápravných prostriedkov a sankcií zákonov o hospodárskej súťaži a rozsah spolupráce s úradmi hospodárskej súťaže. Pojem „zákon o hospodárskej súťaži“ znamená zákony, vrátane „protitrustových“ a „protimonopolných“ zákonov, ktoré zakazujú: a) dohody poškodzujúce hospodársku súťaž, b) zneužívanie trhovej sily alebo dominantného postavenia, c) získanie trhovej sily alebo dominantného postavenia inak než efektívnym výkonom, alebo d) značné zníženie hospodárskej súťaže alebo významné zabraňovanie efektívnej hospodárskej súťaži prostredníctvom fúzií alebo akvizícií.

96. Vo všeobecnosti zákony a pravidlá o hospodárskej súťaži zakazujú: a) hard core kartely (konzervatívne kartely), b) iné dohody poškodzujúce hospodársku súťaž, c) správanie poškodzujúce hospodársku súťaž, ktoré využíva alebo rozširuje dominantné postavenie na trhu alebo trhovou silu, a d) fúzie a akvizície poškodzujúce hospodársku súťaž. Podľa odporúčania Rady OECD týkajúceho sa účinných opatrení proti konzervatívnym kartelom, C(98)35/KONEČNÉ ZNENIE z roku 1998, predstavujú dohody poškodzujúce hospodársku súťaž uvedené v písm. a) konzervatívne kartely, no toto odporúčanie zohľadňuje rozdiely v zákonoch členských štátov, vrátane rozdielov vo výnimkách zo zákonov alebo ustanoveniach povoľujúcich výnimku alebo schválenie činnosti, ktorá môže byť inak zakázaná. Odporúčania v týchto smerniciach nenavrhuje, aby spoločnosti využívali takéto zákonne dostupné výnimky alebo ustanovenia. Kategórie v písm. b) a c) sú všeobecnejšie, pretože účinky iných druhov dohôd a jednostranného správania sa sú menej jednoznačné a nedá sa jasne zhodnúť na tom, čo by sa malo považovať za poškodzujúce hospodársku súťaž.
97. Cieľom pravidiel pre hospodársku súťaž je prispievať k celkovému blahobytu a hospodárskemu rastu podporou trhových podmienok, v ktorých určujú povahu, kvalitu a cenu tovarov a služieb konkurenčné trhové sily. Okrem toho, že z toho budú mať prospech spotrebiteľia a hospodárstvo danej krajiny ako celok, odmeňuje takéto konkurenčné prostredie spoločnosti, ktoré efektívne reagujú na dopyt spotrebiteľov. Spoločnosti môžu prispieť k tomuto procesu poskytovaním informácií a poradenstva vláde pri príprave zákonov a pravidiel, ktoré môžu zmenšiť efektívnosť alebo inak znížiť konkurencieschopnosť trhov.
98. Spoločnosti by si mali byť vedomé toho, že zákony o hospodárskej súťaži sa stále uzakonnujú a že tieto zákony čoraz bežnejšie zakazujú činnosti poškodzujúce hospodársku súťaž, ktoré sa vykonávajú v zahraničí, ak majú škodlivý vplyv na domácich spotrebiteľov. Okrem toho vďaka cezhraničnému obchodu a investovaniu je pravdepodobnejšie, že správanie poškodzujúce hospodársku súťaž v jednej krajine bude mať škodlivé účinky v iných krajinách.

Spoločnosti by preto mali zohľadniť zákony krajiny, v ktorej pôsobia, a zákony všetkých krajín, v ktorých bude pravdepodobne cítiť účinky ich správania sa.

99. A nakoniec by mali spoločnosti uznať, že úrady vyšetrujúce hospodársku súťaž čoraz viac a hlbšie spolupracujú pri vyšetovaní a napádaní činnosti poškodzujúcej hospodársku súťaž. Pozri všeobecne: Odporúčanie Rady týkajúce sa spolupráce medzi členskými krajinami zameranej na postupy narúšajúce hospodársku súťaž, ktoré majú vplyv na medzinárodný obchod, C(95)130/KONEČNÉ ZNENIE, Odporúčanie Rady o skúmaní fúzií, C(2005)34. Keď orgány vyšetrujúce hospodársku súťaž z rôznych krajín skúmajú to isté správanie sa, podporí lepšia spolupráca spoločností s danými orgánmi konzistentné a rozumné rozhodovanie sa a nápravné opatrenia, a pri tom tiež umožní vládam a spoločnostiam šetriť náklady.

XI. Zdaňovanie

1. Je dôležité, aby spoločnosti prispievali do rozpočtu verejných financií hostiteľských krajín prostredníctvom včasných úhrad svojich daňových povinností. Spoločnosti by mali najmä dodržiavať znenie a charakter daňových zákonov a nariadení krajín, v ktorých pôsobia. Dodržiavanie charakteru zákona znamená rozlíšiť a sledovať úmysel daného legislatívneho predpisu. Nevyžaduje, aby spoločnosť robila platby vyššie než je zákonne požadovaná suma podľa takejto interpretácie. Dodržiavanie daňových predpisov zahŕňa také opatrenia ako napríklad poskytnúť príslušným orgánom včasné informácie, ktoré sú relevantné alebo ich požaduje zákon na účely vyhodnotenia správneho určenia daní v súvislosti s ich organizačnými jednotkami, a prispôbiť transferové ceny nezávislým trhovým cenám.
2. Spoločnosti by mali považovať daňovú správu a dodržiavanie daňových predpisov za dôležité prvky ich prehľadu a širších systémov riadenia rizika. Predstavenstvá spoločností by mali najmä prijať stratégie riadenia daňového rizika s cieľom zaistiť, že sa plne odhalia a vyhodnotia finančné a regulačné riziká a riziká súvisiace s dobrým menom, ktoré sú spojené so zdaňovaním.

Komentár k zdaňovaniu

100. Podnikové občianstvo v oblasti zdaňovania znamená, že spoločnosti by mali dodržiavať znenie a charakter daňových zákonov a nariadení vo všetkých krajinách, v ktorých pôsobia, spolupracovať s orgánmi a sprístupniť im informácie, ktoré sú relevantné alebo ich požaduje zákon. Spoločnosť dodržiava charakter daňových zákonov a nariadení vtedy, ak vykonáva náležité kroky, aby určila úmysel daného legislatívneho predpisu, a interpretuje tieto daňové pravidlá v súlade s uvedeným úmyslom so zohľadnením jazyka zákonov a relevantnej súčasnej legislatívnej histórie. Transakcie by nemali byť štruktúrované tak, že budú mať daňové výsledky, ktoré nie sú v súlade s hospodárskymi dôsledkami danej transakcie, ak neexistuje špeciálny legislatívny predpis vytvorený s cieľom poskytnúť tento výsledok. V tomto prípade by mala spoločnosť náležite veriť, že táto transakcia je štruktúrovaná

tak, že tým spoločnosti vznikne daňový výsledok, ktorý nie je v rozpore s účelom daného legislatívneho predpisu.

101. Dodržiavanie daňových predpisov takisto znamená spoluprácu s daňovými úradmi a poskytovanie informácií, ktoré tieto úrady požadujú na zaistenie účinného a spravodlivého uplatňovania daňových zákonov. Takáto spolupráca by mala zahŕňať včasnú a úplnú odpoveď na žiadosť kompetentných úradov o informácie podľa ustanovení daňovej zmluvy alebo dohody o výmene informácií. Tento záväzok poskytovať informácie však nie je bez obmedzení. Tieto *smernice* najmä vytvárajú spojenie medzi informáciami, ktoré by sa mali poskytnúť, a ich relevantnosťou pre uplatňovanie platných daňových zákonov. Týmto sa uznáva potreba vyvážiť bremeno, ktoré na spoločnosti kladie dodržiavanie platných daňových zákonov, a potrebu daňových úradov mať úplné, včasné a presné informácie, ktoré im umožnia uplatňovať ich daňové zákony.
102. Záväzok spoločností spolupracovať, byť transparentný a dodržiavať daňové zákony by sa mal odrážať ich v systémoch, štruktúrach a pravidlách pre riadenie rizika. V prípade spoločností, ktoré majú právnu formu spoločnosti, má predstavenstvo možnosť dozerat' na daňové riziká viacerými spôsobmi. Napríklad by malo proaktívne vytvárať vhodné daňové zásady a zaviesť interné systémy daňovej kontroly, aby boli kroky vedenia súvisiace s daňovými rizikami konzistentné s pohľadom predstavenstva. Predstavenstvo by malo byť informované o všetkých potenciálne závažných daňových rizikách a niekomu by sa mala prideliť zodpovednosť za vykonávanie internej daňovej kontroly a podávanie správ predstavenstvu. Komplexná stratégia na hodnotenie rizika, vrátane daňového rizika, umožní spoločnosti nie len konať ako dobrý občan, no tiež účinne riadiť daňové riziká, čo môže pomôcť spoločnosti vyhnúť sa značným finančným a regulačným rizikám a rizikám súvisiacim s dobrým menom.
103. Člen nadnárodnej skupiny spoločností v jednej krajine môže mať rozsiahle ekonomické vzťahy s členmi tej istej nadnárodnej skupiny spoločností v iných krajinách. Takéto vzťahy môžu ovplyvniť daňovú povinnosť každej zo strán. Preto môžu daňové úrady potrebovať informácie z inej krajiny, aby dokázali vyhodnotiť tieto vzťahy a určiť daňovú povinnosť člena nadnárodnej skupiny spoločností v ich krajine. Opäť sú informácie, ktoré sa majú poskytnúť, obmedzené na to, čo je relevantné alebo čo požaduje zákon pre navrhované hodnotenie týchto ekonomických vzťahov na účel určenia správnej daňovej povinnosti člena tejto nadnárodnej skupiny spoločností. Nadnárodné spoločnosti by mali spolupracovať pri poskytovaní takýchto informácií.

104. Pre občianstvo spoločností a zdaňovanie sú mimoriadne dôležitou témou transferové ceny. Dramatický nárast celosvetového obchodu a cezhraničného priameho investovania (a dôležitá úloha, ktorú hrajú nadnárodné spoločnosti pri takomto obchodovaní a investovaní) znamená, že transferové ceny sú dôležitým určujúcim prvkom daňových povinností členov nadnárodnej skupiny spoločností, pretože značne ovplyvňujú rozdelenie daňového základu medzi krajiny, v ktorých nadnárodná spoločnosť pôsobí. Zásada nezávislých trhových cien, ktorá sa nachádza v Modelovom daňovom dohovore OECD a Modelovom dohovore OECD o dvojitom zdanení medzi rozvojovými a rozvinutými krajinami, je medzinárodne prijatou normou pre úpravu ziskov medzi združenými spoločnosťami. Uplatnenie zásady nezávislých trhových cien zabraňuje nenáležitému presunu ziskov alebo strát a minimalizuje riziko dvojitého zdaňovania. Jej riadne uplatňovanie vyžaduje, aby nadnárodné spoločnosti spolupracovali s daňovými úradmi a poskytovali všetky informácie, ktoré sú relevantné alebo ktoré požaduje zákon, a ktoré sa týkajú výberu metódy určenia transferových cien použitej pre medzinárodné transakcie medzi nimi a súvisiacou stranou. Uznáva sa, že pre nadnárodné spoločnosti a daňové správy je často ťažké určiť, či transferové ceny náležite odrážajú normu (alebo zásadu) nezávislých trhových cien, a že ich uplatňovanie nie je exaktná veda.
105. Výbor OECD pre fiškálne záležitosti neustále pracuje na vytváraní odporúčaní s cieľom zaistiť, aby transferové ceny odrážali zásadu nezávislých trhových cien. Výsledkom jeho práce bolo zverejnenie Smernica OECD o transferovom oceňovaní *h pre nadnárodné spoločnosti a správu daní* v roku 1995 (*Smernica OECD o transferovom oceňovaní*), čo bolo predmetom odporúčania Rady OECD o určovaní transferových cien medzi združenými spoločnosťami (členovia nadnárodnej skupiny spoločností budú za bežných okolností spadať do definície združených spoločností). *Smernica OECD o transferovom oceňovaní* a uvedené odporúčanie Rady sa neustále aktualizujú, aby odrážali zmeny vo svetovom hospodárstve a skúsenosti daňových správ a daňových poplatníkov súvisiace s transferovými cenami. Zásada nezávislých trhových cien a jej uplatňovanie pri pridelovaní ziskov trvalých spoločností na účely určenia daňových práv hostiteľského štátu podľa daňovej dohody bola predmetom odporúčania Rady OECD z roku 2008.
106. *Smernica OECD o transferovom oceňovaní* sa zameriavajú na uplatňovanie zásady nezávislých trhových cien na vyhodnotenie transferových cien združených spoločností. Cieľom *Smernica OECD o transferovom oceňovaní* je pomáhať daňovým správam (členských aj nečlenských krajín OECD) a nadnárodnou spoločnosťou tak, že im ukážu

vzájomne uspokojivé riešenia pre transferové ceny a tým im pomôžu minimalizovať konflikty medzi daňovými správami a nadnárodnými spoločnosťami a vyhnúť sa nákladným súdnym sporom. Nadnárodné spoločnosti by sa mali riadiť radami uvedenými v *Smernica OECD o transferovom oceňovaní* v ich upravenom a doplnenom znení⁷ s cieľom zaistiť, že ich transferové ceny budú odrážať zásadu nezávislých trhových cien.

-
7. Jedna krajina, ktorá sa riadi týmito *smernicami* a nie je členom OECD, Brazília, neuplatňuje *Smernica OECD o transferovom oceňovaní*, a preto nadnárodné spoločnosti nevyužívajú rady uvedené v daných *smerniciach* na účely určenia zdaniteľného príjmu z ich organizačných jednotiek v tejto krajine v súvislosti s daňovými povinnosťami uvedenými v legislatíve tejto krajiny. Ďalšia krajina, ktorá sa riadi týmito *smernicami* a nie je členom OECD, Argentína, poukazuje na to, že *Smernica OECD o transferovom oceňovaní* nie sú v jej jurisdikcii povinné.

Časť II

**Vykonávacie postupy Smerníc OECD pre
nadržrodné spoločnosti**

Zmena a doplnenie rozhodnutia Rady o Smerniciach OECD pre nadnárodné spoločnosti

RADA,

Vzhľadom na Dohovor o Organizácii pre hospodársku spoluprácu a rozvoj zo dňa 14. decembra 1960

Vzhľadom na Deklaráciu OECD o medzinárodných investíciách a nadnárodných spoločnostiach („deklarácia“), v ktorej vlády príslušných krajín („príslušné krajiny“ resp. „krajiny, ktoré sa riadia týmito smernicami“) spoločne odporúčajú nadnárodnou spoločnosťou pôsobiace na ich územiach/z ich území, aby sa riadili Smernicami pre nadnárodné spoločnosti („smernice“)

Uznávajúc skutočnosť, že keďže sa organizačné jednotky nadnárodných spoločností nachádzajú na celom svete, mala by medzinárodná spolupráca týkajúca sa tém súvisiacich s touto deklaráciou takisto zahŕňať všetky krajiny

Vzhľadom na referenčné podmienky Investičného výboru, najmä vzhľadom na jej zodpovednosť týkajúcu sa deklarácie [C(84)171(konečné znenie), obnovené v C/M(95)21]

Berúc na zreteľ Správu o prvom prehodnotení deklarácie z roku 1976 [C(79)102 (konečné znenie)], Správu o druhom prehodnotení deklarácie [C/MIN(84)5 (konečné znenie)], Správu o prehodnotení deklarácie z roku 1991 [DAFFE/IME(91)23] a správu o prehodnotení smerníc z roku 2000 [C(2000)96]

Vzhľadom na Druhé revidované rozhodnutie Rady z júna 1984 [C(84)90], upravené v júni 1991 [C/MIN(91)7/ANN1] a zrušené dňa 27. júna 2000 [C(2000)96/KONEČNÉ ZNENIE]

Považujúc za vhodné zlepšiť postupy, pomocou ktorých sa môžu uskutočniť konzultácie zamerané na záležitosti obsiahnuté v týchto smerniciach, a podporiť účinnosť smerníc

Na návrh Investičného výboru: **ROZHODLA:**

I. Národné kontaktné miesta

1. Príslušné krajiny založia národné kontaktné miesta, ktorých poslaním bude zvýšiť účinnosť *smerníc* pomocou propagačných aktivít, odpovedaním na otázky a príspevím k riešeniu problémov, ktoré vzniknú v súvislosti so zavádzaním *smerníc* v špeciálnych prípadoch, so zohľadnením priložených procesných *smerníc*. Obchodné spoločenstvo, zamestnanecké organizácie, iné mimovládne organizácie a iné strany, ktoré o to prejavia záujem, budú dostatočne informované o dostupnosti takýchto miest.
2. V prípade potreby budú národné kontaktné miesta v rôznych krajinách spolupracovať v akejkoľvek oblasti týkajúcej sa *smernice*, ktorá je relevantná vo vzťahu k ich aktivitám. Predtým, než dôjde ku kontaktovaniu iných národných kontaktných miest, by sa mala vo všeobecnosti zahájiť diskusia na národnej úrovni.
3. Národné kontaktné miesta sa budú pravidelne stretávať, aby si vymenili skúsenosti a podali správu Investičnému výboru.
4. Príslušné krajiny sprístupnia svojim národným kontaktným miestam ľudské a finančné zdroje, aby si národné kontaktné miesta mohli účinne plniť svoje úlohy a pri tom zohľadňovať interné rozpočtové priority a postupy.

II. Investičný výbor

1. Investičný výbor („Výbor“) bude pravidelne alebo na požiadanie príslušnej krajiny organizovať výmenu názorov a pohľadov na záležitosti obsiahnuté v týchto *smerniciach* ako aj skúseností získaných pri ich uplatňovaní.
2. Výbor bude pravidelne vyzývať Výbor OECD pre obchodné a priemyselné poradenstvo (BIAC) a Výbor OECD pre poradenstvo odborom (TUAC) („poradenské orgány“), organizáciu OECD Watch ako aj iných medzinárodných partnerov, aby vyjadrili svoje názory na záležitosti obsiahnuté v *smerniciach*. Okrem toho sa výmena názorov o týchto témach môže uskutočniť aj na ich žiadosť.
3. Výbor si bude vymieňať názory a pohľady na záležitosti obsiahnuté v týchto *smerniciach* aj s krajinami, ktoré sa nimi neriadia, s cieľom podporovať zodpovedné podnikanie na celom svete v súlade s *smernicami* a vytvoriť rovnaké pravidlá hry. Tiež sa bude snažiť o spoluprácu s krajinami, ktoré sa neriadia týmito *smernicami* a ktoré majú osobitý záujem na týchto *smerniciach* propagácii ich zásad a noriem.

4. Výbor bude zodpovedný za objasňovanie *smerníc*. Strany zúčastnené v špeciálnom prípade, ktorý viedol k žiadosti o objasnenie, dostanú príležitosť vyjadriť svoje názory ústne alebo písomne. Výbor nebude robiť závery o správaní sa jednotlivých spoločností.
5. Výbor si bude vymieňať názory o činnostiach národných kontaktných miest s cieľom zlepšiť účinnosť *smerníc* a podporiť funkčnú ekvivalentnosť národných kontaktných miest.
6. Pri plnení si svojej úlohy zaistiť efektívne fungovanie *smerníc* Výbor náležite zohľadní priložené procesné usmernenia.
7. Výbor bude podávať Rade pravidelné správy o záležitostiach, ktoré sú predmetom *smerníc*. Vo svojich správach Výbor podľa potreby zohľadní správy vypracované národnými kontaktnými miestami ako aj názory poradenských inštitúcií, organizácie OECD Watch, podľa potreby iných medzinárodných partnerov a krajín, ktoré sa neriadia týmito *smernicami*.
8. V spolupráci s národnými kontaktnými miestami bude Výbor vykonávať proaktívnu agendu, ktorej cieľom je presadzovať, aby spoločnosti dodržiavali zásady a normy uvedené v *smerniciach*. Najmä bude vyhľadávať príležitosti na spoluprácu s poradnými orgánmi, organizáciou OECD Watch, inými medzinárodnými partnermi a inými zainteresovanými stranami s cieľom podporiť pozitívny prínos, ktorý môžu mať nadnárodné spoločnosti v súvislosti s *smernicami* k hospodárskemu, environmentálnemu a spoločenskému pokroku s cieľom dosiahnuť trvalo udržateľný rozvoj, a pomôže im nájsť a zareagovať na hroziace negatívne vplyv spojené s konkrétnymi produktmi, regiónmi, sektormi alebo odvetviami.

III. Revízia rozhodnutia

Toto rozhodnutie je predmetom pravidelného prehodnocovania. Za týmto účelom bude Výbor predkladať návrhy.

Procesné usmernenia

I. Národné kontaktné miesta

Úlohou národných kontaktných miest (NKM) je zvyšovať účinnosť *smerníc*. NKM budú vykonávať svoju činnosť v súlade so základnými kritériami viditeľnosti, dostupnosti, transparentnosti a spoľahlivosti za účelom dosiahnutia cieľa funkčnej rovnocennosti.

A. Inštitucionálne dojednania

V súlade s cieľom funkčnej rovnocennosti a zvyšovaním účinnosti *smerníc* majú krajiny, ktoré sa nimi riadia, flexibilitu pri organizovaní svojich NKM, vyhľadávaní aktívnej podpory sociálnych partnerov, vrátane obchodného spoločenstva, zamestnaneckých organizácií, iných mimovládnych organizácií a iných strán, ktoré prejavia záujem.

Na základe vyššie uvedeného sa budú národné kontaktné miesta:

1. Vytvárať a organizovať tak, aby poskytli účinný základ pre riešenie širokej škály tém obsiahnutých v týchto *smerniciach* a umožnili NKM fungovať neustranne a pri tom si zachovať náležitú úroveň zodpovednosti voči vláde, ktorá sa riadi *smernicami*.
2. Môžu používať rôzne formy organizácie na splnenie tohto cieľa. Môžu pozostávať z vysokých predstaviteľov jedného alebo viacerých ministerstiev, možno vysokého vládneho činiteľa alebo vládneho úradu vedeného vysokým vládnyim predstaviteľom, medzirezortnej skupiny alebo skupiny nezávislých odborníkov. Zástupcovia obchodného spoločenstva, zamestnanecké organizácie a iné mimovládne organizácie sa môžu tiež zúčastniť.
3. Nadviažu a budú udržiavať vzťahy so zástupcami obchodného spoločenstva, zamestnaneckých organizácií a iných strán, ktoré prejavia záujem a ktoré dokážu prispieť k efektívnemu fungovaniu *smerníc*.

B. Informácie a propagácia

Národné kontaktné miesta budú:

1. Zviditeľňovať a sprístupňovať *smernice* pomocou vhodných prostriedkov, akými sú napríklad informácie na internete, a v národných jazykoch. O *smerniciach* by v prípade potreby mali byť informovaní aj perspektívni investori (tuzemskí a zahraniční).
2. Zvyšovať povedomie o *smerniciach* a ich vykonávacích postupoch aj prostredníctvom spolupráce - podľa potreby s obchodným spoločenstvom, zamestnaneckými organizáciami, inými mimovládnymi organizáciami a verejnosťou, ktorá o to prejaví záujem.
3. Odpovedať na otázky týkajúce sa *smerníc* od:
 - a) iných Národných kontaktných miest
 - b) obchodného spoločenstva, zamestnaneckých organizácií, iných mimovládnych organizácií a verejnosti
 - c) vlád krajín, ktoré sa *smernicami* neriadia

C. Vykonávanie v špecifických prípadoch

NKM bude prispievať k riešeniu problémov, ktoré vzniknú v súvislosti s vykonávaním *smerníc* v špecifických prípadoch, spôsobom, ktorý je nestranný, predvídateľný, spravodlivý a kompatibilný so zásadami a normami *smerníc*. NKM pripraví diskusné fórum a bude pomáhať obchodnému spoločenstvu, zamestnaneckým organizáciám, iným mimovládnym organizáciám a iným stranám, ktoré prejavia záujem, s cieľom riešiť nastolené otázky efektívne a včasne a v súlade s platným právom. Pri poskytovaní takejto pomoci, NKM:

1. Najprv zhodnotí, či si nastolené otázky vyžadujú ďalšie skúmanie a odpovie zúčastneným stranám.
2. Ak budú nastolené otázky vyžadovať ďalšie skúmanie, poskytnúť svoje zdroje, ktoré pomôžu zúčastneným stranám tieto záležitosti vyriešiť. Na tento účel bude NKM konzultovať s takýmito stranami a ak to bude potrebné:
 - a) požiada o radu príslušné orgány resp. zástupcov obchodného spoločenstva, zamestnaneckých organizácií, iných mimovládnych organizácií a relevantných odborníkov
 - b) bude konzultovať s NKM v inej krajine alebo v krajinách, ktorých sa predmetná záležitosť týka
 - c) požiada o radu Výbor v prípade, že má za určitých okolností pochybnosti o interpretácii *smerníc*

- d) ponúkne a so súhlasom zúčastnených strán uľahčí prístup ku konsenzuálnym a priateľským prostriedkom akými sú napríklad zmierenie alebo mediácia s cieľom pomáhať stranám pri riešení týchto otázok.
3. Pri ukončení uvedených postupov a po konzultácii so zúčastnenými stranami zverejniť výsledky týchto postupov a pri tom zohľadniť potrebu chrániť citlivé obchodné informácie a informácie iných akcionárov, a to vydaním:
 - a) vyhlásenia, ak sa NKM rozhodne, že si nastolené otázky už nevyžadujú ďalšie riešenie. Toto vyhlásenie by malo minimálne opísať nastolené otázky a dôvody pre rozhodnutie NKM.
 - b) správy, keď strany dospeli k dohode o nastolených otázkach. Táto správa by mala minimálne opísať nastolené otázky, postupy, ktorými NKM pomohlo stranám, a kedy dospeli k dohode. Informácie o obsahu tejto dohody sa uvedú iba vtedy, ak s tým súhlasia zúčastnené strany.
 - c) vyhlásenia, ak strany nedospejú k dohode alebo keď jedna strana nie je ochotná zúčastniť sa postupov. Toto vyhlásenie by malo minimálne opísať nastolené otázky, dôvody, prečo sa NKM rozhodlo, že si nastolené otázky vyžadujú ďalšie skúmanie, a postupy, ktoré NKM použilo pri pomoci stranám. NKM urobí podľa potreby odporúčania o vykonávaní *smerníc*, ktoré by sa mali začleniť do vyhlásenia. V náležitých prípadoch by mohlo vyhlásenie tiež obsahovať dôvody, prečo nebolo možné dospieť k dohode.

NKM oznámi Výboru včas výsledky postupov pre špecifické prípady.

4. S cieľom uľahčiť riešenie nastolených otázok vykoná NCP vhodné opatrenia zamerané na ochranu citlivých obchodných a iných informácií a záujmov iných zainteresovaných strán zúčastnených v danom špecifickom prípade. Počas uskutočňovania postupov uvedených v odseku 2 sa bude zachovávať dôvernosť konania. Ak sa zúčastnené strany nedohodli na riešení nastolenej otázky, môžu na konci týchto postupov voľne komunikovať a diskutovať o danej záležitosti. Informácie a názory poskytnuté počas týchto postupov druhou stranou však ostanú dôverné ak druhá strana nebude súhlasiť s ich zverejnením, alebo ak to nebude v protiklade s národným právom.

5. Ak vzniknú otázky v krajinách, ktoré sa neriadia týmito *smernicami*, NKM vykonajú opatrenia za účelom zlepšenia porozumenia daných tém a budú sa riadiť týmito postupmi, ak je to relevantné a uskutočniteľné.

D. Podávanie správ

1. Každé národné kontaktné miesto bude každoročne predkladať Výboru správy.
2. Tieto správy by mali obsahovať informácie o povahe a výsledkoch činnosti NKM, vrátane činností zameraných na vykonávanie týchto *smerníc* v špecifických prípadoch.

II. Investičný výbor

1. Výbor zváži žiadosti NKM o pomoc pri vykonávaní ich činností, vrátane prípadu, kedy majú NKM za určitých okolností pochybnosti o interpretácii *smerníc*.
2. Výbor s cieľom zvýšiť účinnosť *smerníc* a presadzovať funkčnú rovnocennosť NKM:
 - a) zohľadní správy od NKM
 - b) zváži odôvodnený návrh krajiny, ktorá sa riadi *smernicami*, poradného orgánu alebo organizácie OECD Watch, na preskúmanie toho, či si NKM plní svoju úlohu v súvislosti s riešením špecifických prípadov
 - c) zváži vydanie objasnenia v prípade, ak krajina, ktorá sa riadi *smernicami*, poradný orgán alebo organizácia OECD Watch podá odôvodnená návrh na preskúmanie toho, či NKM správne interpretovalo *smernice* v špecifických prípadoch
 - d) podľa potreby pripraví odporúčania na zlepšenie fungovania NKM a na účinné vykonávanie *smerníc*
 - e) bude spolupracovať s medzinárodnými partnermi
 - f) bude spolu s krajinami, ktoré o to prejavia záujem a neriadia sa *smernicami*, riešiť témy uvedené v *smerniciach*, a ich vykonávanie
3. Výbor môže pri riešení akýchkoľvek záležitostí, ktoré sú predmetom *smerníc*, vyhľadať odborné poradenstvo a zohľadniť ho. Za týmto účelom Výbor rozhodne o vhodných postupoch.
4. Výbor si bude plniť svoje úlohy efektívne a včas.

5. Pri výkone jeho úloh mu bude pomáhať sekretariát OECD, ktorý bude podľa všeobecného vedenia Investičného výboru a podľa Pracovného programu a rozpočtu organizácie:
- a) slúžiť ako ústredné informačné miesto pre národné kontaktné miesta, ktoré majú otázky ohľadne propagácie a vykonávania *smerníc*
 - b) zbierať a zverejňovať relevantné informácie o najnovších trendoch a nových postupoch v súvislosti s propagačnými činnosťami NKM a vykonávaním *smerníc* v špecifických prípadoch Sekretariát vytvorí jednotné formáty podávania správ, aby podporil vytvorenie a udržiavanie aktuálnej databázy o špecifických prípadoch, a bude pravidelne analyzovať tieto špeciálne prípady.
 - c) pomôže s činnosťami zameranými na vzájomné učenie sa, vrátane dobrovoľných vzájomných hodnotení, ako aj s tvorbou a zaškolením kapacít, najmä pre NKM krajín, ktoré sa začali riadiť *smernicami*, o vykonávacích postupoch *smerníc* akými sú napríklad podpora a pomoc pri zmierení a mediácii
 - d) v príslušných prípadoch napomôže spolupráci medzi NKM
 - e) podporí *smernice* na príslušných medzinárodných fórach a stretnutiach a poskytne podporu NKM a Výboru v ich snahách zvyšovať povedomie o *smerniciach* medzi krajinami, ktoré sa nimi neriadia.

Komentár k Vykonávacím postupom Smerníc OECD pre nadnárodné spoločnosti

1. Rozhodnutie Rady predstavuje záväzok krajín, ktoré sa riadia *smernicami*, zlepšiť vykonávanie odporúčaní uvedených v texte *smerníc*. Procesné usmernenia pre NKM a Investičný výbor sú priložené k rozhodnutiu Rady.
2. Rozhodnutie Rady uvádza základné úlohy krajín, ktoré sa riadia *smernicami*, v súvislosti s NKM, pričom tieto úlohy sa dajú zhrnúť nasledovne:
 - Vytvoriť NKM (pri čom sa zohľadnia procesné usmernenia priložené k rozhodnutiu) a informovať strany, ktoré majú záujem, o dostupnosti *smerníc* - súvisiacich nástrojov.
 - Sprístupniť potrebné ľudské a finančné zdroje.
 - Umožniť NKM v rôznych krajinách spolupracovať podľa potreby.
 - Umožniť NKM pravidelne sa stretávať a podávať správy Výboru.
3. Rozhodnutie Rady tiež určuje zodpovednosť Výboru za *smernice*, vrátane:
 - organizovania výmen názorov a pohľadov na záležitosti súvisiace so *smernicami*.
 - Podľa potreby vydávať objasnenia.
 - Organizovať výmeny názorov a pohľadov na činnosť NKM.
 - Podávať Rade OECD správy o *smerniciach*.
4. Investičný výbor je orgán OECD zodpovedný za dohľad nad fungovaním *smerníc*. Táto zodpovednosť sa netýka len *smerníc*, ale aj všetkých prvkov Deklarácie (Nástroj pre národné zaobchádzanie a nástroje pre Stimuly a prekážky pre medzinárodné investície a Protichodné požiadavky). Výbor sa snaží zaistiť, že každý prvok v Deklarácii bude rešpektovaný a pochopený a že všetky sa dopĺňajú a fungujú vo vzájomnom súlade.

5. Rozhodnutie odráža rastúcu relevantnosť zodpovedného podnikania voči krajinám mimo OECD a zabezpečuje spoluprácu s krajinami, ktoré sa neriadia *smernicami*, a ich zapojenie do záležitostí, ktoré sú predmetom týchto *smerníc*. Toto ustanovenie umožňuje Výboru dohodnúť si špeciálne stretnutia s krajinami, ktoré sa neriadia *smernicami* a majú o ne záujem, s cieľom podporiť pochopenie noriem a zásad uvedených v *smerniciach* a ich vykonávacích postupoch. Podľa príslušných postupov OECD ich môže Výbor tiež zapojiť do špeciálnych činností alebo projektov zameraných na zodpovedné podnikanie, napríklad tak, že ich pozve na svoje zasadania a k Okrúhlym stolom o podnikovej zodpovednosti.
6. Pri vykonávaní proaktívnej agendy bude Výbor spolupracovať s NKM a vyhľadávať príležitosti na spoluprácu s poradnými orgánmi, organizáciou OECD Watch a inými medzinárodnými partnermi. Ďalšie smernice pre NKM v tejto súvislosti sa nachádzajú v odseku 18.

I. Komentár k procesným usmerneniam pre NKM

7. Národné kontaktné miesta hrajú dôležitú úlohu pri zlepšovaní profilu a účinnosti *smerníc*. Zatiaľ čo sú to spoločnosti, kto je zodpovedný za dodržiavanie *smerníc* v ich každodennom správaní sa, môžu vlády prispievať k zlepšovaniu účinnosti vykonávacích postupov. Za týmto účelom sa vlády dohodli, že zaručia lepšie usmernenia pre správanie a činnosti NKM, tiež prostredníctvom pravidelných stretnutí a dohľadu Výboru.
8. Mnohé z funkcií v procesných usmerneniach rozhodnutia Rady nie sú nové, no odrážajú skúsenosti a odporúčania vytvorené počas rokov. Vďaka tomu, že sa explicitne vyjadrili, je očakávané fungovanie vykonávacích mechanizmov *smerníc* transparentnejšie. Všetky funkcie sú uvedené v štyroch častiach procesných usmernení týkajúcich sa NKM: inštitucionálne dojednania, informácie a propagácia, vykonávanie v špecifických prípadoch a podávanie správ.
9. Pred týmito štyrmi časťami sa nachádza úvodný odsek, ktorý uvádza základný účel NKM spolu so základnými kritériami na podporu konceptu „funkčnej rovnocennosti“. Keďže vlády môžu flexibilne organizovať NKM, mali by byť NKM fungovať viditeľne, dostupne, transparentne a zodpovedne. Tieto kritériá budú viesť NKM pri vykonávaní ich činností a tiež budú pomáhať Výboru pri diskusiách o správaní NKM.

Základné kritériá pre funkčnú rovnocennosť v činnosti NKM

Viditeľnosť. V súlade s rozhodnutím Rady súhlasia krajiny, ktoré sa riadia *smernicami* s tým, že vymenujú NKM a tiež budú informovať obchodné spoločenstvo, zamestnanecké organizácie a iné strany, ktoré o to prejavia záujem, vrátane mimovládnych organizácií, o dostupnosti nástrojov súvisiacich s NKM pri vykonávaní *smerníc*. Vlády by mali zverejňovať informácie o svojich NKM a hrať aktívnu úlohu pri propagovaní *smerníc*, napríklad organizáciou seminárov a stretnutí o tomto nástroji. Tieto podujatia by sa dali dojednať v spolupráci s podnikateľskými, pracovnými, mimovládnyimi a inými stranami, ktoré o to prejavia záujem, hoci to nemusia byť vždy všetky skupiny pri každej príležitosti.

Dostupnosť. Ľahký prístup k NKM je dôležitý pre ich efektívne fungovanie. Toto zahŕňa uľahčenie prístupu podnikateľskými, pracovnými, mimovládnyimi a inými členmi verejnosti. Elektronická komunikácia môže v tejto súvislosti tiež pomôcť. NKM budú odpovedať na všetky legitímne žiadosti o informácie a tiež sa zaväzujú efektívne a včas riešiť špeciálne otázky, ktoré nastolia príslušné strany.

Transparentnosť. Transparentnosť je dôležité kritérium z toho dôvodu, že prispieva k zodpovednosti NKM a pomáha vzbudzovať dôveru u verejnosti. Preto budú vo všeobecnosti činnosti NKM transparentné. Avšak vtedy, keď NKM v špecifických prípadoch ponúkne svoje zdroje pri vykonávaní *smerníc*, bude v záujme ich účinnosti vykonať náležité opatrenia na vybudovanie dôvery daného konania. Výsledky budú transparentné, ak nie je v najlepšom záujme účinného vykonávania *smerníc* zachovanie dôvery.

Zodpovednosť. Aktívnejšia úloha čo sa týka zlepšovania profilu *smerníc* a ich potenciál pomáhať pri riadení náročných otázok medzi spoločnosťami a spoločenstvami, v ktorých pôsobia, tiež vystaví činnosť NKM na zrak verejnosti. Na národnej úrovni hrajú dôležitú úlohu parlamenty. Výročné správy a pravidelné stretnutia národných kontaktných miest poskytnú príležitosť vymieňať si skúsenosti a podporiť „osvedčené postupy“ v súvislosti s NKM. Výbor tiež bude organizovať výmenu názorov popri výmene skúseností a hodnotení účinnosti činnosti NKM.

Inštitucionálne dojednania

10. Vedenie NKM by malo zachovať dôvernosť sociálnych partnerov a iných zainteresovaných strán a presadzovať verejný profil *smerníc*.
11. Bez ohľadu na štruktúru, ktorú si vlády vybrali pre svoje NKM, môžu tiež vytvoriť poradenské orgány alebo orgány dohľadu s viacerými zainteresovanými stranami s cieľom pomôcť NKM pri plnení ich úloh.
12. Bez ohľadu na ich štruktúru by si mali NKM vytvoriť a udržiavať vzťahy so zástupcami obchodného spoločenstva, zamestnaneckými organizáciami, inými mimovládnyimi organizáciami a inými stranami, ktoré o to prejavia záujem.

Informácie a propagácia

13. Funkcie NKM súvisiace s informovaním a propagáciou sú mimoriadne dôležité pre zlepšovanie profilu *smerníc*.
14. NKM by mali verejnosť lepšie oboznámiť so *smernicami* a mali by ich zverejniť na internete a inými príslušnými prostriedkami, tiež v národných jazykoch. OECD sprístupní anglické a francúzske jazykové verzie a mali by sa uviesť prepojenia na stránku *smerníc*. Podľa potreby poskytnú tiež NKM perspektívnych investorov, dovnútra i von, s informáciami o týchto *smerniciach*.
15. NKM by mali poskytnúť informácie o postupoch, ktorými by sa mali strany riadiť, keď budú predkladať alebo reagovať na špecifické príklady. Mali by obsahovať rady o informáciách, ktoré sú potrebné na predloženie špecifického prípadu, požiadavky na strany zúčastnené v špecifických prípadoch vrátane dôvernosti a procesy a indikatívne časové rámce, ktorými sa budú NKM riadiť.
16. V snahe zvýšiť povedomie o týchto *smerniciach* budú NKM spolupracovať so širokou škálou organizácií a jednotlivcov, podľa potreby vrátane obchodného spoločenstva, zamestnaneckých organizácií, iných mimovládnych organizácií a iných strán, ktoré majú o to záujem. Takéto organizácie hrajú dôležitú úlohu pri propagácii *smerníc* a ich inštitucionálne siete poskytujú príležitosti pre propagáciu, ktoré ak sa využijú na tento účel, značne podporia snahy NKM v tejto súvislosti.
17. Ďalšou základnou aktivitou, ktorá sa očakáva od NKM, je odpovedať na legitímne otázky. V tejto súvislosti sa pozornosť venuje trom skupinám:
 - i) iné NKM (v súlade s ustanovením v rozhodnutí Rady), ii) obchodné spoločenstvo, zamestnanecké organizácie, iné mimovládne organizácie a verejnosť, a iii) vlády krajín, ktoré sa neriadia *smernicami*.

Proaktívna agenda

18. V súlade s proaktívnou agendou Investičného výboru by mali NKM udržiavať pravidelný kontakt a stretávať sa so sociálnymi partnermi a inými zainteresovanými stranami s cieľom:
- a) zväziť nový vývoj a najnovšie postupy v súvislosti so zodpovedným podnikaním
 - b) podporovať pozitívny príspevok, ktorý môžu urobiť spoločnosti k hospodárskemu, spoločenskému a environmentálnemu pokroku
 - c) v náležitých prípadoch sa zúčastňovať spoločných iniciatív s cieľom nájsť a reagovať na hroziace negatívne vplyvy súvisiace s konkrétnymi produktmi, regiónmi, sektormi alebo odvetvami

Vzájomné učenie sa

19. Okrem toho, že NKM prispievajú k práci Výboru zameranej na zlepšenie účinnosti *smerníc*, budú sa zapájať do spoločných činností zameraných na vzájomné učenie sa. Najmä by sa mali zapájať do horizontálneho tematického vzájomného skúmania a dobrovoľných hodnotení iných NKM. Takéto vzájomné učenie sa môže realizovať prostredníctvom stretnutí v OECD alebo prostredníctvom priamej spolupráce medzi NKM.

Vykonávanie v špecifických prípadoch

20. Keď vyvstanú otázky súvisiace s vykonávaním *smerníc* v špecifických prípadoch, mali by ich NKM pomáhať vyriešiť. Táto časť procesných usmernení poskytuje smernice pre NKM o tom, ako riešiť špecifické prípady.
21. Účinnosť postupu špecifických prípadov závisí od dobrej vôle všetkých strán zúčastnených v týchto postupoch. V tejto súvislosti znamená dobrá vôľa reagovať včasne, v potrebných prípadoch zachovávať dôvernosť, neskresľovať tento proces a neohrozovať ani neprijímať odvetné opatrenia voči stranám zapojeným do tohto procesu a skutočne sa zapájať do týchto postupov s cieľom nájsť riešenie nastolených otázok v súlade so *smernicami*.

Hlavné zásady pre špecifické prípady

22. Podľa základných kritérií pre funkčnú rovnocennosť činnosti NKM by mali NKM riešiť špecifické prípady spôsobom, ktorý je:

Nestranný. NKM by mali zaistiť nestrannosť pri riešení špecifických prípadov.

Predvídateľný. NKM by mali zaistiť predvídateľnosť poskytovaním jasných a verejne dostupných informácií o ich úlohe pri riešení špecifických prípadov, ako aj o poskytovaní svojich zdrojov, štádiách procesu špecifických prípadov vrátane indikatívnych časových rámcov a o potenciálnej úlohe, ktorú môžu hrať pri sledovaní vykonávania dohôd dosiahnutých medzi stranami.

Spravodlivý. NKM by mali zaistiť, že strany sa môžu zúčastniť tohto procesu za spravodlivých a objektívnych podmienok, napríklad poskytnutím náležitého prístupu k zdrojom informácií relevantných pre tento postup.

Kompatibilný so smernicami. NKM by mali fungovať v súlade so zásadami a normami uvedenými v *smerniciach*.

Koordinácia medzi NKM v špecifických prípadoch

23. Vo všeobecnosti bude otázky riešiť NKM tej krajiny, v ktorej boli nastolené. V krajinách, ktoré sa riadia *smernicami*, sa musia takéto otázky riešiť najprv na národnej úrovni a v príslušných prípadoch na bilaterálnej úrovni. NKM hostiteľskej krajiny by malo konzultovať s NKM domácej krajiny v snahe pomôcť stranám vyriešiť dané otázky. NKM domácej krajiny by sa malo snažiť poskytovať náležitú a včasnú pomoc, keď to bude požadovať NKM hostiteľskej krajiny.
24. Keď vyvstanú otázky súvisiace s činnosťou spoločnosti, ktorá sa vykonáva vo viacerých krajinách, ktoré sa riadia týmito *smernicami*, alebo s činnosťou skupiny spoločností organizovaných ako konzorcium, spoločný podnik alebo iná podobná forma, ktorá má sídlo v rôznych krajinách, ktoré sa riadia *smernicami*, mali by sa príslušné NKM dohodnúť na tom, ktoré NKM prevezme vedenie v snahe pomôcť dotknutým stranám. Keď budú NKM dospievať k takejto dohode, môžu požiadať o pomoc predsedu Investičného výboru. Vedúce NKM by malo konzultovať s inými NKM, ktoré by mali poskytnúť náležitú súčinnosť na žiadosť vedúceho NKM. Ak strany nedospejú k dohode, malo by vedúce NKM urobiť konečné rozhodnutie po konzultácii s inými NKM.

Úvodné hodnotenie

25. Pri úvodnom hodnotení toho, či si nastolená otázka vyžaduje ďalšie skúmanie, musia NKM určiť, či je táto otázka nastolená

v dobrej viere a či je relevantná pre vykonávanie *smerníc*. V tejto súvislosti NKM zohľadnia:

- identitu zúčastnenej strany a jej záujem o danú záležitosť.
 - či je daná otázka dôležitá a odôvodnená.
 - či existuje spojenie medzi činnosťou spoločnosti a nastolenou otázkou v špecifickom prípade.
 - relevantnosť platných zákonov a postupov, vrátane rozhodnutí súdov.
 - ako sa podobné otázky riešili alebo riešia v iných domácich alebo medzinárodných konaniach.
 - či by zohľadnenie danej špecifickej otázky prispelo k účelom a účinnosti *smerníc*.
26. Pri hodnotení významu iných domácich alebo medzinárodných konaní, ktoré paralelne riešia podobné záležitosti, pre postup špecifického prípadu, by nemali NKM rozhodnúť o tom, že dané otázky si nevyžadujú ďalšie skúmanie iba preto, že sa vykonali alebo vykonávajú paralelné konania alebo že sú tieto paralelné konania dostupné dotknutým stranám. NKM by mali vyhodnotiť, či by ponúknutie ich zdrojov pozitívne prispelo k vyriešeniu nastolených otázok a či by vážne by nepoškodilo ktorúkoľvek zo strán zapojených do týchto iných konaní alebo či by nespôsobilo hanobenie súdu. Pri takomto hodnotení by mohli NKM zohľadniť postupy iných NKM a podľa potreby konzultovať s inštitúciami, v ktorých sa vykonáva alebo by sa mohlo vykonať paralelné konanie. Strany by mali poskytnutím relevantných informácií o paralelnom konaní pomôcť NKM pri zvažovaní týchto záležitostí.
27. Po úvodnom hodnotení odpovie NKM dotknutým stranám. Ak sa NKM rozhodne, že daná záležitosť si nevyžaduje ďalšie skúmanie, bude informovať strany o dôvodoch svojho rozhodnutia.

Poskytovanie pomoci dotknutým stranám

28. Ak si nastolené otázky vyžadujú ďalšie skúmanie, prediskutuje NKM danú záležitosť s dotknutými stranami a ponúkne svoje zdroje v snahe neformálne prispieť k riešeniu týchto otázok. V príslušných prípadoch sa budú NKM riadiť postupmi uvedenými v odseku C-2a) až C-2d). Napríklad by mohli požiadať o radu príslušné úrady ako aj zástupcov obchodného spoločenstva, zamestnaneckých organizácií, iných mimovládnych organizácií a odborníkov.

Konzultácie s NKM v iných krajinách alebo žiadosť o usmernenie v záležitostiach súvisiacich s interpretáciou *smerníc* tiež môžu pomôcť vyriešiť danú záležitosť.

29. V rámci poskytovania svojich zdrojov a ak je to relevantné pre dané záležitosti, ponúknu NKM konsenzuálne a priateľské postupy ako napríklad zmierenie či mediáciu, alebo uľahčia prístup k nim, s cieľom pomôcť riešiť dané záležitosti. Rovnako ako s prijatými postupmi o zmieri a mediácii sa tieto postupy použijú iba so súhlasom zúčastnených strán a s ich záväzkom v dobrej viere sa zúčastniť tohto postupu.
30. Pri ponúkaní svojich zdrojov môžu NKM vykonať opatrenia na ochranu identity zúčastnených strán, ak majú dobrý dôvod veriť, že zverejnenie týchto informácií by bolo škodlivé pre jednu alebo viaceré strany. Patria sem aj situácie, keď je potrebné nezverejniť identitu strany alebo strán zúčastnenej spoločnosti.

Ukončenie postupov

31. NKM by vždy mali zverejniť výsledky špecifického prípadu v súlade s odsekmi C-3 a C-4 procesných usmernení.
32. Keď sa NKM po vykonaní úvodného hodnotenia rozhodne, že otázky nastolené v špecifickom prípade si nevyžadujú ďalšie skúmanie, urobí verejné vyhlásenie po konzultácii so zainteresovanými stranami a so zohľadnením potreby zachovať dôvernosť citlivých obchodných a iných informácií. Ak NKM na základe výsledkov svojho úvodného hodnotení verí, že a by bolo nečestné verejne označiť stranu vo vyjadrení o jeho rozhodnutí, môže navrhnúť vyjadrenie tak, aby ochránilo identitu danej strany.
33. NKM môže tiež zverejniť svoje rozhodnutie o tom, že nastolené otázky si vyžadujú ďalšie skúmanie, a môže ponúknuť svoje zdroje zúčastneným stranám.
34. Ak zúčastnené strany dospejú k dohode ohľadne nastolených otázok, mali by vo svojej dohode uviesť, ako a do akej miery sa má zverejniť obsah tejto dohody. Po konzultácii so stranami NKM zverejní správu s výsledkami konania. Strany sa tiež môžu dohodnúť, že následne požiadajú NKM o pomoc v súvislosti s vykonávaním

danej dohody a NKM im môže pomôcť za podmienok dohodnutých medzi stranami a NKM.

35. Ak zúčastnené strany nedospjú k dohode o nastolených otázkach alebo ak NKM zistí, že jedna alebo viac strán v špecifickom prípade nie je ochotných zapojiť alebo zúčastniť sa v dobrej viere, vydá NKM vyhlásenie a podľa potreby pripraví odporúčania o vykonávaní *smerníc*. Tento postup jasne ukazuje, že NKM vydá vyhlásenie aj keď má pocit, že sa o konkrétne odporúčanie nežiada. Toto vyhlásenie by malo obsahovať dotknuté strany, nastolené otázky, deň, v ktorý sa dané otázky nastolili na NKM, všetky odporúčania NKM a pozorovania, ktoré NKM považuje za vhodné a ktoré súvisia s dôvodmi, prečo sa po konaní nedospelo k dohode.
36. NKM by malo stranám poskytnúť príležitosť vyjadriť sa k návrhu vyjadrenia. Avšak ide o vyjadrenie NKM a iba NKM rozhodne, či zmení návrh vyjadrenia a zohľadní komentáre strán. Ak NKM pripraví odporúčania pre strany, môže byť za špecifických okolností pre NKM vhodné zistiť reakciu strán na tieto odporúčania. Ak NKM považuje za vhodné ďalej hovoriť o svojich odporúčaní, mal by sa uviesť vo vyjadrení NKM časový rámec pre túto činnosť.
37. Vyjadrenia a správy o výsledkoch konaní zverejnené národnými kontaktnými miestami by mohli byť relevantné pre správu vládnych programov a politik. S cieľom podporiť koherentnosť politiky by mali NKM informovať príslušné vládne rezorty o svojich vyjadreniach a správach, keď NKM vedia o tom, že ich vyjadrenia a správy sú relevantné pre konkrétne politiky a programy daného rezortu. Toto ustanovenie nemení dobrovoľnú povahu *smerníc*.

Transparentnosť a dôvernosť

38. Transparentnosť sa uznáva ako všeobecná zásada pre správanie NKM pri jednaní s verejnosťou (pozri odsek 9 v časti „Základné kritériá“). Odsek C-4 procesných usmernení však uznáva, že existujú špeciálne okolnosti, kedy je dôvernosť dôležitá. NKM vykoná náležité opatrenia na ochranu citlivých obchodných informácií. Podobne tak by sa mala v záujme účinného vykonávania *smerníc* zachovávať dôvernosť iných informácií ako napríklad identita osôb zúčastnených na postupoch. Konanie samozrejme zahŕňa fakty a argumenty, ktoré strany vzniesli. Je však

dôležité rozlišovať medzi transparentnosťou a dôvernosťou s cieľom vybudovať dôveru v postupy *smerníc* a podporovať ich účinné vykonávanie. Preto zatiaľ čo odsek C-4 všeobecne uvádza, že konanie súvisiace s vykonávaním bude za bežných okolností dôverné, jeho výsledky budú za bežných okolností transparentné.

Otázky vznikajúce v krajinách, ktoré sa neriadia smernicami

39. Ako je uvedené v odseku 2 v kapitole Pojmy a zásady, mali by sa spoločnosti riadiť *smernicami* všade tam, kde pôsobia, a pri tom by mali zohľadňovať konkrétne okolnosti každej hostiteľskej krajiny.
- Ak vyvstanú otázky súvisiace so *smernicami* v krajine, ktorá sa nimi neriadi, vykonajú domáce NKM opatrenia, ktorých cieľom bude pomôcť pochopiť danú záležitosť. Aj keď sa NKM nemusí vždy podariť získať prístup ku všetkým dôležitým informáciám alebo zhromaždiť všetky zúčastnené strany, môže sa stále venovať skúmaniu a ďalším aktivitám zameraným na zisťovanie faktov. Môže napríklad kontaktovať vedenie spoločnosti v domovskej krajine a podľa potreby zastupiteľské úrady a vládnych úradníkov v krajine, ktorá sa neriadi *smernicami*.
 - Konflikty so zákonmi, nariadeniami, pravidlami a politikami hostiteľskej krajiny môžu v špecifických prípadoch sťažiť účinné vykonávanie *smerníc* v porovnaní s krajinami, ktoré sa *smernicami* riadia. Ako je uvedené ku komentáru ku kapitole „Všeobecné pravidlá“, hoci tieto *smernice* mnohokrát presahujú zákon, nemali by a nemajú do viesť spoločnosť do situácie, kedy čelí protichodným požiadavkám.
 - Zúčastneným stranám sa budú musieť oznámiť obmedzenia vo vykonávaní *smerníc* v krajinách, ktoré sa nimi neriadia.
 - Na stretnutiach NKM sa tiež môže hovoriť o témach súvisiacich s vykonávaním *smerníc* v krajinách, ktoré sa nimi neriadia, s cieľom vybudovať si odbornosť na riešenie otázok vzniknutých v krajinách, ktoré sa neriadia *smernicami*.

Indikatívny časový rámec

40. Postup v špecifickom prípade sa skladá z troch rôznych štádií:
1. *Úvodné hodnotenie a rozhodnutie o tom, či ponúknuť svoje zdroje na pomoc stranám:* NKM by sa mali snažiť ukončiť úvodné

hodnotenie do troch mesiacov, hoci môže byť potrebné dlhšie obdobie na zbieranie informácií potrebných na vykonanie informovaného rozhodnutia.

2. *Pomoc stranám v ich snahe vyriešiť vzniknuté otázky:* Ak sa NKM rozhodne poskytnúť svoje zdroje, malo by sa včas snažiť pomôcť vyriešiť dané otázky. NKM uznávajú, že pokrok za pomoci ich zdrojov, vrátane mediácie a zmierenia, v konečnom dôsledku závisí od zainteresovaných strán, a preto by mali po konzultácii so stranami určiť primeraný časový rámec na diskusiu medzi stranami s cieľom vyriešiť vzniknuté otázky. Ak nedospejú k dohode v tomto časovom rámci, malo by si NKM pohovoriť so stranami o tom, či má význam pokračovať s poskytovaním pomoci stranám. Ak NKM dospeje k záveru, že pokračovanie tohto postupu pravdepodobne nebude produktívne, malo by ukončiť tento proces a pripraviť vyhlásenie.
3. *Ukončenie postupov:* NKM by malo vydať vyhlásenie alebo správu do troch mesiacov po ukončení uvedeného postupu.
41. Vo všeobecnosti by sa mali NKM snažiť ukončiť tento proces do 12 mesiacov od prijatia špecifického prípadu. Uznáva sa, že toto obdobie sa možno bude musieť za istých okolností predĺžiť, ako napríklad keď vzniknú otázky v krajine, ktorá sa neradi *smernicami*.

Podávanie správ Investičnému výboru

42. Podávanie správ bude dôležitou úlohou NKM, ktorá tiež pomôže vybudovať vedomostnú základňu a základné kompetencie pri zvyšovaní účinnosti *smerníc*. V tejto súvislosti budú NKM podávať správy Investičnému výboru s cieľom zahrnúť do výročnej správy o *smerniciach* OECD informácie o všetkých špecifických prípadoch, ktoré strany predložili, vrátane tých, ktoré sú v procese úvodného hodnotenia, tých, pre ktoré sa rozšírila ponuka zdrojov NKM a prebiehajú diskusie, a tých, v ktorých sa NKM po úvodnom hodnotení rozhodlo nerozšíriť ponuku svojich zdrojov. Pri podávaní správ o vykonávaní v špecifických prípadoch budú NKM dodržiavať zásady transparentnosti a dôvernosti uvedené v odseku C-4.

II. Komentár k procesným usmerneniam pre Investičný výbor

43. Procesné usmernenia pre rozhodnutie Rady poskytujú doplňujúce usmernenia pre Výbor pri plnení si svojich úloh, vrátane nasledovných:
- Plniť si svoje úlohy efektívne a včas.
 - Zvažovať žiadosti NKM o pomoc.
 - Organizovať výmeny názorov a pohľadov na činnosť NKM.
 - Poskytovať možnosť požiadať o radu medzinárodných partnerov a odborníkov.
44. Nezáväzná povaha *smerníc* bráni Výboru v tom, aby konal ako súdny alebo kvázi súdny orgán. Zistenia ani vyhlásenia NKM (ktoré nie sú interpretáciou smerníc) by sa tiež nemali spochybňovať podaním oznámenia Výboru. Ustanovenie o tom, že Výbor nesmie robiť závery o správaní jednotlivých spoločností, sa v samotnom rozhodnutí zachoval.
45. Výbor zväží žiadosti NKM o pomoc, aj v prípade pochybností o interpretácii *smerníc* za istých okolností. Tento odsek odráža odsek C-2c) procesných usmernení k rozhodnutiu Rady ohľadne NKM, podľa ktorého by mali NKM žiadať Výbor o usmernenie, ak majú za týchto okolností pochybnosti o interpretácii *smerníc*.
46. Pri diskusii o činnosti NKM môže Výbor podľa potreby pripravovať odporúčania s cieľom zlepšiť ich fungovanie, tiež s ohľadom na účinné vykonávanie *smerníc*.
47. Výbor tiež zväží odôvodnené podanie krajiny, ktorá sa neriadi *smernicami*, poradného orgánu alebo organizácie OECD Watch hovoriace o tom, že NKM si v špecifických prípadoch neplnilo svoje procesné úlohy pri vykonávaní *smerníc*. Toto dopĺňa ustanovenia uvedené v časti procesných usmernení ohľadne podávania správ NKM o svojej činnosti.
48. Objasňovanie významu *smerníc* na multilaterálnej úrovni je naďalej hlavnou úlohou Výboru, ktorej účelom je zaistiť, že význam *smerníc* sa nebude líšiť od krajiny ku krajine. Tiež sa zväží odôvodnené podanie krajiny, ktorá sa riadi *smernicami*, poradného orgánu alebo organizácie OECD Watch ohľadne toho, či je interpretácia

smerníc podľa NKM v súlade s interpretáciou Výboru.

49. S cieľom zapojiť krajiny, ktoré sa neriadia *smernicami*, do záležitostí tvoriacich predmet týchto *smerníc*, môže Výbor prizvať tieto krajiny, ak o to prejavia záujem, na svoje zasadania, výročné Okrúhle stoly o podnikovej zodpovednosti a stretnutia súvisiace so špecifickými projektmi o zodpovednom podnikaní.
50. A nakoniec môže Výbor požiadať odborníkov, aby sa zaoberali širšími témami (napríklad detská práca alebo ľudské práva) alebo čiastkovými otázkami a podali o nich správu, alebo aby zvýšili účinnosť postupov. Na tento účel môže Výbor využiť vnútornú odbornosť organizácie OECD, medzinárodné organizácie, poradné orgány, mimovládne organizácie, akademikov a iné subjekty. Je samozrejmé, že nepôjde o skupinu, ktorej úlohou bude vyriešiť jednotlivé otázky.

ORGANIZÁCIA PRE HOSPODÁRSKU SPOLUPRÁCU A ROZVOJ

OECD je jedinečné fórum, v ktorom spolupracujú vlády s cieľom riešiť hospodárske, spoločenské a environmentálne otázky súvisiace s globalizáciou. OECD tiež stojí na čele snahy porozumieť a pomáhať vládam reagovať na nové oblasti a javy ako napríklad riadenie spoločností, informačné hospodárstvo a problémy súvisiace so starnúcou populáciou. Táto organizácia poskytuje prostredie, v ktorom môžu vlády porovnávať svoje skúsenosti s jednotlivými stratégiami, hľadať odpovede na spoločné problémy, nájsť osvedčené postupy a koordinovať domáce a medzinárodné politiky.

Členskými krajinami OECD sú: Austrália, Rakúsko, Belgicko, Kanada, Čile, Česká republika, Dánsko, Estónsko, Fínsko, Francúzsko, Nemecko, Grécko, Maďarsko, Island, Írsko, Izrael, Taliansko, Japonsko, Kórea, Luxembursko, Mexiko, Holandsko, Nový Zéland, Nórsko, Poľsko, Portugalsko, Slovenská republika, Slovinsko, Španielsko, Švédsko, Švajčiarsko, Turecko, Spojené kráľovstvo Spojené štáty. Európska únia sa zúčastňuje práce organizácie OECD.

Vydavateľstvo OECD Publishing rozširuje výsledky štatistik tejto organizácie a výsledky výskumu o hospodárskych, spoločenských a environmentálnych témach ako aj dohovory, usmernenia a normy dohodnuté jej členmi.

Smernice OECD pre nadnárodné spoločnosti

VYDANIE 2011

Obsah

Vyhlásenie o medzinárodnom investovaní a nadnárodných spoločnostiach

Časť č. I - Smernice OECD pre nadnárodné spoločnosti Odporúčania pre zodpovedné podnikanie v globálnom kontexte

Predslov

- I. Pojmy a zásady
- II. Všeobecné pravidlá
- III. Zverejňovanie informácií
- IV. Ľudské práva
- V. Pracovnoprávne a priemyselné vzťahy
- VI. Životné prostredie
- VII. Boj proti podplácaniu, žiadost' o úplatok a vymáhanie úplatku
- VIII. Zájmy spotrebiteľov
- IX. Veda a technika
- X. Hospodárska súťaž
- XI. Zdaňovanie

Časť č. II - Vykonávacie postupy Smerníc OECD pre nadnárodné spoločnosti

Zmena a doplnenie rozhodnutia Rady o Smerniciach OECD pre nadnárodné spoločnosti

Procesné usmernenia

Komentár k vykonávacím postupom

Pri citovaní prosím uvádzajte túto publikáciu nasledovne:

OECD (2011), *Smernice OECD pre nadnárodné spoločnosti*, OECD Publishing.

<http://dx.doi.org/10.1787/9789264115415-en>

Tento materiál je zverejnený v elektronickej knižnici *OECD iLibrary*, ktorá zhromažďuje všetky knihy, periodiká a štatistické databázy organizácie OECD. Ak máte záujem o viac informácií, navštívte stránku www.oecd-ilibrary.org, a neváhajte nás kontaktovať.